

SKRIFTLIGE INDLÆG FRA DET ØKONOMISKE RÅDS MEDLEMMER

På de følgende sider er gengivet skriftlige indlæg fra medlemmer af Det Økonomiske Råd og særlig inviterede. Følgende har ønsket at give skriftlige bidrag:

Økonomi- og Erhvervsministeriet
Finansministeriet
Kommunernes Landsforening
Danmarks Nationalbank
Dansk Arbejdsgiverforening
Dansk Byggeri
Landsorganisationen i Danmark
Dansk Metal
Akademikernes Centralorganisation
Dansk Industri
Håndværksrådet
Landbrug & Fødevarer
Dansk Erhverv
Finansrådet
FTF – Hovedorganisation for offentligt og privat ansatte
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Særlig sagkyndig Birgitte Sloth
Særlig sagkyndig Torben M. Andersen
Særlig sagkyndig Nina Smith
Danske Regioner
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Økonomi- og Erhvervsministeriet

Konjunktursituationen og aktuel økonomisk politik

Økonomi- og Erhvervsministeriet kan tilslutte sig Formandskabets konjunkturvurdering af dansk økonomi. Bunden for det økonomiske tilbageslag er ved at være nået og der er udsigt til beskeden fremgang næste år, herunder som følge af skattelettelser og begyndende vækst i verdensøkonomien.

Formandskabet finder imidlertid, at der er behov for en yderligere lempelse af finanspolitikken på 10 mia. kr. i 2010. Økonomi- og Erhvervsministeriet deler ikke denne vurdering. Der er allerede lagt op til en markant lempelse af finanspolitikken i 2010, renten er historisk lav og mange initiativer virker med stigende styrke. Der er stor usikkerhed om opsvingets forløb, herunder om privatforbruget det kommende år. Risikoen knyttet til en overdosering af finanspolitikken kunne være bedre belyst i rapporten.

Dette gælder ikke mindst i forhold til udviklingen i Danmarks konkurrenceevne. Formandskabet konkluderer i rapportens konjunkturkapitel, at den danske konkurrenceevne i løbet af de seneste år er svækket markant og at Danmark sideløbende har tabt betydelige markedsandele. Formandskabet kæder tabet af markedsandele sammen med en højere dansk lønstigningstakt end i udlandet. Økonomi- og Erhvervsministeriet finder denne del af rapporten prisværdig klar og er enig i, at svækkelsen af dansk konkurrenceevne er en betydelig udfordring, som i realiteten kan forlænge perioden med lav vækst i Danmark.

Som Formandskabet selv påpeger, er der to muligheder for at genoprette konkurrenceevnen i Danmark. For det første kan dette ske via en periode med bedre dansk produktivitetsudvikling end i udlandet. Formandskabet pointerer selv, at det kan være vanskeligt at frembringe en sådan udvikling via offentlige tiltag. For det andet kan konkurrenceevne genoprettes ved en mindre lønstigningstakt i Danmark end i udlandet.

Økonomi- og Erhvervsministeriet finder det afgørende, at Danmark kommer ud af krisen med et begrænset tab af konkurrenceevne, så danske virksomheder er rustet til at generobre tabte markedsandele. Økonomi- og Erhvervsministeriet finder det derfor beklageligt, at dette forbehold overfor yderligere lempelse af finanspolitikken ikke er reflekteret i Formandskabets anbefalinger. Derudover er det væsentligt at fokusere på vækstvilkår, der vil kunne øge produktiviteten og dermed konkurrenceevnen.

Formandskabet peger på behovet for arbejdsmarkedsreformer for at sikre balancen mellem offentlige indtægter og udgifter, blandt andet set i lyset af aldringen i be-

folkningen og udsigten til stigende sundhedsudgifter. Økonomi- og Erhvervsministeriet deler Formandskabets vurdering. Det er en central udfordring; både i forhold til at sikre gode vækstvilkår for dansk økonomi på den anden side af krisen og for at styrke de offentlige finanser.

Sundhed

Formandskabet har lavet en interessant analyse af udsigterne for udgifterne i det danske sundhedssystem. Danmark har haft en kraftigere vækst i sundhedsudgifterne pr. person end velstanden. Dette syntes at være et fællestræk for de fleste vestlige lande. Fortsætter den udvikling vil det indebære en betydelig vækst i de offentlige sundhedsudgifter.

Denne langsigtede udfordring imødekommes bedst ved et vedvarende fokus på styring og incitament inden for sundhedsområdet, som også behandles i rapporten.

Formandskabets forslag om at indføre et øremærket sundhedsbidrag for at sikre løbende finansiering anser Økonomi- og Erhvervsministeriet derimod for problematisk af flere grunde. Den foreslåede sundhedsskat er i strid med ambitionerne i blandt andet tidligere rapporter fra Formandskabet om at sikre finanspolitisk holdbarhed gennem reformer, som skaber større beskæftigelse og holder skatten i ro.

Herudover vil separat finansiering af sundhedsbidraget reelt svække tilskyndelsen til omkostningsstyring i sundhedsvæsenet. Og de reelle muligheder for at prioritere på tværs af de offentlige forbrugsudgifter vil blive mindre, hvis der inden for sundhedsområdet sker en automatisk skattestigning til at finansiere stigende udgifter.

Det er som nævnt vigtigt med et vedvarende fokus på styring og incitament i det offentlige sundhedssystem. Som Formandskabet peger på, kan udbud spille en rolle og medvirke til, at vi får mest muligt for pengene i sundhedsvæsenet. Men en betingelse for effektiv konkurrence på sygehusområdet er, at der fastsættes udbudsvilkår, der gør det reelt muligt for private leverandører af sundhedsydelser at deltage. Økonomi- og Erhvervsministeriet finder, at rapporten kunne have belyst denne problemstilling bedre.

Finansministeriet

DØRs finanspolitiske anbefaling for 2010 (og 2011)

DØR er enig i, at finanspolitikken er meget lempelig ("De danske politikere har valgt at føre en meget lempelig finanspolitik for at mildne konsekvenserne af krisen"), og DØR's vurdering af finanspolitikkenes aktivitetsevirkning er på linje med Finansministeriets skøn.

DØR anbefaler imidlertid yderligere væsentlige lempelser med en aktivitetsvirkning på mindst ½ pct. i 2010 og anbefaler endvidere fortsatte lempelser i 2011. DØR's argumenter for yderligere finanspolitiske lempelser virker ikke overbevisende. DØR's finanspolitiske tommelfingerregel er endimensionel og DØR's anbefaling tager ikke tilstrækkeligt hensyn til øvrige relevante hensyn samt den betydelige usikkerhed om outputgabet i den aktuelle situation:

Finanspolitikken i Danmark er samlet mere lempelig end i de fleste andre lande, og de automatiske stabilisatorer er formentlig samtidig større end i samtlige andre OECD-lande. De samlede offentlige finanser svækkes derfor relativt meget i Danmark svarende til godt 8 pct. af BNP fra 2008 til 2010 mod ca. 5 pct. af BNP i de andre EU-lande.

De finanspolitiske lempelser og det store rentefald siden efteråret slår først fuldt ud igennem i resten af 2009 og 2010, samtidig med at der nu er tegn på fremgang i udlandet. Der er usikkerhed om det videre forløb, men det *taler for at vente og bevare handlemuligheder.*

Yderligere lempelser kan presse renterne op og dermed dels modarbejde de aktuelle lempelsers effekt på aktiviteten og dels øge gældsbyrden og det fremtidige konsolideringsbehov. Hensyn til renten er vigtigere, fordi Danmark ikke er med i euroen og skal sikre *fortsat troværdighed omkring fastkurspolitikken.* Yderligere lempelser kan desuden svække de mellemfristede beskæftigelsesmuligheder via en yderligere forringelse af *Danmarks konkurrenceevne*, der i forvejen er svækket gennem det seneste årti.

Finanspolitikken skal – udover at stabilisere økonomien på kort sigt – sikre en *holdbar udvikling i den offentlige økonomi på lang sigt* i lyset af stigningen i antallet af ældre og levetiden. Sunde og holdbare finanser er også nødvendigt for at have råderum til lempelser under næste lavkonjunktur. Omkring årsskiftet fremlægges Konvergensprogrammet, som opdaterer 2015-planen og gør status for de samlede finanspolitiske udfordringer. Jo mere finanspolitikken lempes på kort sigt, jo mere skal der strammes efterfølgende, og erfaringerne viser, at det er sværere at stramme finanspolitikken end at lempe den

Danmark skal tage højde for samarbejdet i EU, hvor landene har aftalt, at alle lande under forudsætning af et bæredygtigt opsving skal starte den finanspolitiske konsolidering senest i 2011. Danmark ventes, ligesom stort set alle EU-lande, at få en konkret anbefaling om konsolidering - formentlig i løbet af 2010 og med virkning fra 2011.

Finansministeriets kritik er uddybet i "*Udfordringer og hensyn i finanspolitikken for 2010 og de kommende år – kommentar til DØR-rapportens finanspolitiske anbefaling*", Finansministeriet, 22. oktober 2009, www.fm.dk.

De planlagte offentlige investeringer i 2009 og 2010 stiger for første gang siden midten af 1960'erne med to cifrede vækstrater to år i træk. Opgjort i pct. af BNP ventes niveauet i 2010 at være det største siden starten af 1980'erne. Det er beskrevet nærmere i *"Høj investeringsvækst i 2009 og 2010"*, Finansministeriet, 22. oktober 2009, www.fm.dk". I papiret forklares blandt andet også, at investeringer i jernbaner, kloakker, vand og varmeforsyning, el-selskaber, større brobyggerier mv. ikke indgår i de offentlige investeringer.

Med DØR's forslag om yderligere løft af de offentlige investeringer på 10 mia. kr. i 2010 vil realvæksten i investeringerne nå op på 42 pct. i 2010. Det skal i givet fald komme i forlængelse af en stigning på 15 pct. i indeværende år. Ikke i noget tidligere år har realvæksten været så høj ifølge foreliggende data, der rækker tilbage til slutningen af 1940'erne.

DØR's konjunkturvurdering er påvirket af et pessimistisk skøn for boligpriserne i 2010. Betydningen af det store rentefald siden efteråret – navnlig på rentetilpasningslån – og den kraftige vækst i husholdningernes disponible indkomster (som også DØR regner med) er forbausende underspillet. Disse forhold er slet ikke nævnt i begrundelserne for boligprisudviklingen, selv om indkomster og rente er de primære kortsigtede drivkræfter også i de modeller, som DØR og andre anvender til konjunkturvurderinger.

Der er i stedet meget fokus på den stigende ledigheds betydning for kontantpriserne uden at notere, at en af de centrale kanaler, hvorigennem stigende ledighed påvirker huspriserne – nemlig via vigende indkomster – netop ikke kan have stor relevans i den aktuelle situation, og at ledighedens niveau – og dermed risikoen for varige indkomststab – trods alt ikke er eller ventes at stige til et specielt højt niveau i historisk lys. Desuden fremfører DØR, at kontantpriserne i 2010 dæmpes fordi rentefradraget sættes ned i 2012. Det forekommer ikke velbegrunderet, idet rentefradraget kun sættes ned for renteudgifter over et relativt højt bundfradrag, samt at reduktionen af rentefradraget sker gradvist frem til 2019 (samtidig med at der er indført en kompensationsordning). I det hele taget forekommer kontantprisprofilen at være koblet helt af den forudsatte renteudvikling i DØR's vurdering.

Under overskrifter som "Gældsmaal i 2015-planen nås ikke" (s.7) og "Nærmest umuligt at nå gældsmalet" (s. 142) vurderer DØR, at det i praksis bliver yderst vanskeligt at nå tilbage på sporet for gældsafviklingen inden 2015. Der er imidlertid ingen eksplicitte gældsmaal i 2015-planen. De to grundlæggende omdrejningspunkter for finanspolitikken i planen er således holdbare offentlige finanser og mindst balance på den strukturelle offentlige saldo frem til 2015. Det er meldt ud, siden finanskrisen eskalerede, at det primære sigte aktuelt er at sikre strukturelle overskud eller balance på de offentlige finanser i 2015. Der er således fortsat ikke noget

gældsmål i 2015-planen, hvilket heller ikke ville være hensigtsmæssigt, jf. ”DØR om gældsmål og opdatering af 2015-plan”, Finansministeriet, 22. oktober 2009, www.fm.dk.

DØR anbefaler indførelse af en særlig sundhedsskat. Sundhedsskatten skal årligt reguleres op, så indtægterne fra skatten løbende dækker de stigende sundhedsudgifter. Det fremgår blandt andet af rapporten, at ”Sundhedsbidrag løser det finanspolitiske holdbarhedsproblem... men giver store skattestigninger i starten”. Det vil reelt sige, at DØR nu tilsyneladende foreslår løbende skatteforhøjelser for at finansiere, at de offentlige udgifter kan udgøre en stadigt voksende andel af økonomien – selv om både skattetrykket og de offentlige forbrugsudgifter i forvejen er blandt de højeste i verden.

Ideen om løbende skatteforhøjelser går i en helt anden retning end i tidligere DØR-rapporter og strider grundlæggende både mod skattestoppet og mod tankerne i de langsigtede planer, som den nuværende og tidligere regering har arbejdet efter. Forslaget lægger reelt op til en betydelig skattestigning, der i sidste ende kan eliminere den sænkning af marginalsatten for topskatteydere, der er aftalt i 2009, og samlet øge marginalsatten for de, der ligger under topskattegrænsen.

Det forekommer tvivlsomt at begrunde ændringer i den samlede beskatning – og drage konklusioner om udviklingen i det samlede offentlige forbrug mange år frem – med afsæt i en vurdering af en enkelt udgiftspost (sundhed), og uden at inddrage udviklingen i og muligheden for at finansiere merudgifter via lavere vækst i andet offentligt forbrug eller lignende. Eksempelvis vil DØRs forudsatte mervækst i sundhedsudgifterne på 0,3 pr. år (udover det, der følger af demografien og den generelle produktivitetsvækst i samfundet) omtrent kunne modsvares ved, at den årlige realvækst i det øvrige offentlige (dvs. skattefinansierede) forbrug er godt 0,1 pct. pr. år mindre end ellers. Synspunkterne om sundhedsskatten er nærmere beskrevet i ”DØR og forslaget om sundhedsskat” Finansministeriet, 22. oktober 2009, www.fm.dk”.

For så vidt angår DØRs forslag om indførelse af konkurrenceudsættelse via rammeudbud på udvalgte sygehusydelse under det udvidede frie sygehusvalg, er det vigtigt huske, at der ikke er noget i den gældende lovgivning, der forhindrer regionerne i at konkurrenceudsætte sygehusydelse generelt. DØR konstaterer også selv, at regionerne kan anvende udbud som et supplement til det udvidede frie sygehusvalg. Regionerne kan således uden for den udvidede fritvalgsordning (dvs. på godt 97 pct. af den samlede sygehusaktivitet) indgå rammeaftaler om løsningen af udvalgte behandlingsopgaver (fx knæ- og hofteoperationer) og dermed opnå lavere takster end dem, der gælder under det udvidede frie sygehusvalg. Det er en helt central pointe, når der ses på et udnyttet potentiale ved udbud i sygehussektoren generelt.

Kommunernes Landsforening

Sundhedsområdet

KL finder, at det er en relevant analyse af sundhedsområdet, formandskabet har foretaget. Det er nødvendigt med et stærkere politisk og økonomisk fokus på, hvad den demografiske udvikling og en fortsættelse af den hidtidige vækst i sundhedsudgifterne betyder for dansk økonomi.

KL finder på den anden side, at formandskabets analyse er for snæver i sit sigte. Formandskabet overser de store ændringer i sundhedsvæsenet, der tegner sig inden for de næste 15-20 år med færre, men til gengæld højt specialiserede sygehuse som den grundlæggende struktur. Perspektivet med sundhedsreformen er, at en stor del af de opgaver, der i dag løses i sygehusregi, i fremtiden bliver løst enten i kommunalt regi eller af de praktiserende læger. Formandskabet har valgt ikke at inddrage disse langsigtede perspektiver, selv om udviklingen i retning af et mere specialiseret sygehusvæsen er en driver for hele sundhedsreformen fra 2007. Det betyder, at rapporten kun har et begrænset fokus på kommunernes ansvar og rolle i den fremtidige sundhedspolitik og derfor ikke giver et samlet overblik over udfordringerne i fremtidens sundhedspolitik.

Den fremtidige udvikling i sundhedsudgifterne

KL er enig med formandskabet i, at der er behov for at nedbringe stigningstaksten i behandlingsudgifterne, så behandlingsudgifterne ikke udhuler de øvrige offentlige serviceudgifter. Men derudover finder KL, at det er nødvendigt, at der fremadrettet foretages en omprioritering af sundhedsudgifterne, så en lidt større del af sundhedsudgifterne afsættes til forebyggelse frem for behandling. Diskussions-oplægget omhandler stort set ikke forholdet mellem behandling og forebyggelse, hvilket efter KL's opfattelse er en væsentlig mangel i rapporten.

KL er enig med formandskabet i, at der bør kigges nærmere på, om brugerbetalingen på sundhedsområdet skal omlægges, så den dækker flere typer af ydelser. Den nuværende brugerbetaling på enkelte sundhedsydelser virker både tilfældig og uhensigtsmæssig. Men samtidigt kan det konstateres, at der for tiden ikke er udsigt til politisk vilje til at overveje omlægninger, selv om en borgercentreret adfærdændring på området ud fra en udgiftspolitisk synsvinkel kunne være hensigtsmæssig.

Forebyggelse

Formandskabet har valgt ikke at medtage forebyggelsesområdet i deres rapport. Det svækker efter KL's opfattelse rapporten og rapportens konklusioner. Det er jo netop en øget forebyggelsesindsats, som vil kunne medvirke til at modificere væksten i sundhedsudgifterne på sigt.

Hvis forebyggelsesindsatsen i kommunerne, regionerne og staten¹ kan medvirke til at mindske risikoadfærd og forbedre sundhedstilstanden i befolkningen (fx ved at mindske antallet af rygere, begrænse væksten i kroniske sygdomme mv.) kan det – både på kortere og længere sigt – være med til at mindske behovet for dyr og specialiseret sygdomsbehandling.

KL mener derfor det er afgørende, at der sikres en stabil finansiering til forebyggelsesindsatsen fremover, fx ved at der flyttes midler fra behandlingssystemet til forebyggelsesområdet i takt med at forebyggelsesindsatsen udbygges og dens virkninger dokumenteres.

Kommunal medfinansiering af det regionale sundhedsvæsen.

KL er principielt enig med formandskabet i, at grundbidraget bør afskaffes og omlægges til aktivitetsbestemt medfinansiering, således at den aktivitetsafhængige finansiering øges og de kommunale incitamenter til forebyggelse og sundhedsfremme derved styrkes. Det ligger også fint i tråd med det udvalgsarbejde, der er aftalt i økonomiaftalerne for 2009 og 2010 om ændring af den kommunale medfinansiering.

Men omlægningens fordele og ulemper skal nøje vurderes inden omlægningerne sættes i værk. En forkert udformning af en aktivitetsbestemt finansiering kan f. eks. skabe u hensigtsmæssige incitamenter i det regionale, behandlende sundhedssystem.

KL deler ikke formandskabets skeptiske holdning til betydningen af medfinansiering generelt. I rapporten synes man kun at fokusere på kommunernes muligheder for at substituere sygehustilbud med kommunale tilbud. En anden – lige så vigtig – effekt af medfinansieringsmodellen, som ikke omtales i rapporten, er, at medfinansieringen kan styrke kommunernes fokus på forebyggelse med henblik på at mindske risikoen for, at borgene får behov for et behandlingstilbud og mindske omfanget af u hensigtsmæssige indlæggelser. Det kan fx være patientuddannelses tilbud, der gør kronikere i stand til bedre at håndtere egen sygdom, rygestopkurser, støtte til livsstilsomlægninger for overvægtige børn mv.

1) Kommunerne har ansvaret for den borgerrettede forebyggelse, kommuner og regioner har et delt ansvar for den patientrettede forebyggelse og staten har mulighed for at fastlægge de lovgivningsmæssige rammer for forebyggelse, fx i form af afgifter og forbud.

Danmarks Nationalbank

Det tilbageslag, der har ramt industrilanden økonomier over det sidste år, har ramt den danske økonomi kraftigt. Den danske produktion lå i 2009:2 7,4 pct. lavere, end da BNP toppede i 2007:4.

Samtidig er de danske lønninger steget kraftigere end lønningerne i udlandet over en lang periode, uden der er sket en kompenserende stigning i produktiviteten.

Hertil kommer, at opretholdelsen af den finanspolitiske holdbarhed kræver en betydelig indsats.

Det er en situation, der stiller store udfordringer til den økonomiske politik, men de nævnte udfordringer hænger sammen.

Det er en forudsætning for en aktiv finanspolitik, at den skal være symmetrisk. Lempes der i krise, skal der strammes i en højkonjunktur.

Der har tidligere været ført konjunkturudjævrende politik i Danmark, men under den seneste højkonjunktur har erfaringerne med en aktivistisk finanspolitik ikke været gode. Finanspolitikken bidrog til at øge presset på arbejdsmarkedet.

Formandskabets forslag om en fremrykning af offentlige investeringer på 10 mia. kr. i 2010 og evt. i 2011 må ses på baggrund af, at det har vist sig svært at gennemføre en symmetrisk finanspolitik og der er behov for lavere lønstigninger end i udlandet. Forslaget vil udskyde tilpasningen og forlænge den periode med forholdsvis høj ledighed, som Formandskabet så rigtigt selv påpeger, vi står over for. Hertil kommer, at det ikke er sikkert, at en reduktion af arbejdsløsheden med 10.000 personer i væsentlig grad vil sænke den strukturelle arbejdsløshed.

Samtidig vil en yderligere forøgelse af de offentlige udgifter øge konsolideringsbehovet i de kommende år.

Der er derfor god grund til ikke at øge det offentlige udgiftsniveau. Som det fremgår af sundhedskapitlet, vil der herfra allerede være et stærkt pres for øgede udgifter.

Den stigende offentlige gæld understreger behovet, som også anført af Formandskabet, for udarbejdelse af en ny mellemfristet plan. Denne bør fastslå, hvilke foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre den finanspolitiske holdbarhed. Såfremt der påtænkes yderligere udgifter, må det indgå i planen.

Dansk Arbejdsgiverforening

Konjunkturvurderingen

Der er tegn på, at bunden af krisen er ved at være nået, men som Formandskabet angiver, er der desværre grund til at forvente, at det danske opsving bliver relativt svagt, og det vil tage tid, før produktionen er oppe på samme niveau som før krisen. Det afspejler, at kapacitetspresset i dansk økonomi allerede var meget høj i tiden op til krisens indtog. Der var dermed allerede inden krisen udsigt til lave vækstrater i Danmark.

Formandskabets analyse af udviklingen af markedsandele viser, at der er overensstemmelse mellem landenes markedspræstationer og udviklingen i deres enhedsløn-omkostninger. Formandskabet konkluderer, at Danmarks tab af markedsandele i høj grad skyldes de danske lønstigninger, der siden 2000 har været højere end vores konkurrenters. Hvis konkurrenceevnen skal forbedres, er det derfor essentielt, at de danske lønninger falder relativt til de udenlandske.

Konjunkturudviklingen har bidraget til udsigt til langvarig lav vækst samt en markant højere offentlig gæld. DA er helt enige i, at kravene om strukturreformer, som inden krisen blev stillet for at sikre vækst og finanspolitisk holdbarhed, derfor er blevet skærpet væsentligt. DA deler endvidere Formandskabets vurdering af, at udfordringerne bør imødegås gennem strukturreformer på arbejdsmarkedet og i relation til tilbagetrækningsalderen - ligesom også Arbejdsmarkedskommissionen har fremhævet. Det understreges af, at den forventede stigning i de offentlige sundhedsudgifter fra knap 7 pct. af BNP i 2009 til ca. 10 pct. af BNP i 2050 vil øge efterspørgslen efter arbejdskraft i sundhedssektoren og dermed lægge et massivt pres på arbejdsstyrken. Hvis der på den korte bane er behov for finanspolitiske lempelser, finder DA det afgørende, at sådanne tiltag ikke skader strukturerne på lang sigt og ikke er permanente.

DA deler vurderingen af, at der i aktiveringsindsatsen af ledige i langt højere grad skal sættes på den arbejdsmarkedsnære aktivering, og at der er et særligt behov for en målrettede uddannelsesaktivering. Det mest hensigtsmæssige er at bruge mulighederne i det eksisterende voksen- og efteruddannelsessystem i beskæftigelsesindsatsen og at fremme brugen af en forsøgsordning, hvor uddannelsesaktivering af ledige sker på den enkelte arbejdsplads.

En aktiv indsats i form af intensive kontaktføløb er en effektiv metode til at få ledige hurtigere tilbage til selvforsørgelse. Der er derfor god grund til at få analyseret, om jobcentrenes økonomiske incitamenter kan ændres, så de tilskynder til at anvende de mest effektive instrumenter.

Dansk Byggeri

Konjunkturvurderingen

Det er et grundigt diskussionsoplæg om en desværre meget alvorlig situation for Dansk Økonomi.

Formandskabet vurderer, at faldet i BNP i 2009 bliver væsentligt større (-4,8 %) end skønnet i foråret (-2,9 %), og at der kun er udsigt til et svagt opsving i 2010 og 2011.

Faldet i beskæftigelsen slår ud i et konjunkturbetinget fald i arbejdsstyrken. Dansk Byggeri ønsker ligesom formandskabet, at der bliver iværksat en yderligere indsats for at fastholde arbejdsstyrken og kompetencerne på arbejdsmarkedet. På kort sigt kan politikerne stimulere den økonomiske aktivitet. På længere sigt kan politikerne via reformer på efterløns- og dagpengeområderne opnå henholdsvis senere tilbage- trækning fra arbejdsmarkedet og afkortning af dagpengeperioden.

Politikerne kan stimulere økonomien ved at øge de offentlige udgifter, men niveauet for udgifterne skal kun forhøjes midlertidigt. Derfor er fremrykning af de allerede planlagte investeringer i form af offentlige bygge- og anlægsarbejder meget velegnede. For når de fremrykkede projekter bliver fuldført, så falder udgifterne.

Regeringen kan eksempelvis fremrykke nybyggeri og renovering af universiteternes laboratorier, og regeringen kan via kvalitetsfonden hjælpe regionerne med at fremrykke nybyggeriet af sygehuse. Nyopførte sygehuse er til gavn for patienterne og personalet, og nye sygehuse kan indebære driftsbesparelser. Regionerne kan drage fordel af, at konjunkturedgangen har medført lavere priser på bygge- materialer, og regionerne kan blive foregangsbygherrer ved at anvise energirigtige løsninger.

Bygge- og anlægsaktiviteten er faldet siden det rekordhøje niveau i 2007. Dansk Byggeri vurderer, at beskæftigelsen i 2009 falder til et niveau, som er 5 % under gennemsnittet for årene 1985-2010, og at beskæftigelsen i 2010 vil falde til et niveau, der er 9 % under gennemsnittet. Der er derfor rigelig produktionskapacitet og ingen risiko for problemer med flaskehalse, hvis politikerne vælger at stimulere den økonomiske aktivitet ved at fremrykke nogle bygge- og anlægsprojekter.

Den offentlige sektors samlede investeringer, dvs. de offentlige investeringer samt de offentlige virksomheders og offentlige selskabers investeringer, udgjorde i perioden 1993-2007 i gennemsnit 3,75 % af BNP. Den offentlige sektors samlede investeringer havde imidlertid en vigende tendens fra 4,5 % af BNP i 1997 til 2,7 % af

BNP i 2007, så den offentlige sektors planlagte investeringer stiger fra et meget lavt niveau.

Formandskabet vurderer, at udviklingen i bygge- og anlægsaktiviteten er blevet forværret. Formandskabet har således revideret faldet i bygge- og anlægs-erhvervenes beskæftigelse i 2009 op med 50 % fra 16.000 personer i foråret til 24.000 personer i efteråret.

Dansk Byggeri vurderer ligesom formandskabet, at beskæftigelsen falder med 11-12 % i 2009.

Det kan overraske, at bygge- og anlægsaktiviteten falder kraftig i betragtning af de stimulerende foranstaltninger i form af fremrykninger af statens trafikinvesteringer og aftalen om kommunernes investeringsløft samt renoveringspuljen.

Men det er kun en del af de fremrykkede trafikinvesteringer, som giver sig udslag i anlægsarbejder i 2009, da en stor del af midlerne anvendes til projektering og anlægslove.

Regeringen og Kommunernes Landsforening har aftalt, at kommunerne kan øge investeringerne i 2009, men Dansk Byggeri kan ikke få øje på de positive virkninger. Det kan skyldes, at mange kommuner har faldt i anlægsindtægterne som følge af mindre salg af byggegrunde end budgetteret, og at kommunerne derfor mangler finansiering til en række bygge- og anlægsprojekter.

Med boligpakken blev kommunernes grundkapitalindskud halveret fra 14 til 7 % af anskaffelsessummen i sidste halvdel af 2009 og i hele 2010, og grænsen for, hvad en ny almen bolig må koste, er justeret op. Regeringen skønner, at der vil blive givet tilsagn til 4.000-5.000 nye almene boliger årligt. Dansk Byggeri vurderer, at boligpakken ikke vil få den tilsigtede effekt, da kommunerne ikke har adgang til at optage lån til finansiering af grundkapitalindskuddet - ligesom i tidligere perioder, når politikerne har stimuleret byggeriet.

Det fremgår, at finanspolitikken ikke er helt så ekspansiv, som regeringen tror.

Regeringen skal være opmærksom på, at fremgang i kommunernes investeringer og i det almene boligbyggeri forudsætter, at kommunerne kan finansiere projekterne. Det er derfor vigtigt, at staten er klar til at hjælpe kommunerne med finansieringen, hvis det viser sig at blive nødvendigt.

Dansk Byggeri ønsker ligesom formandskabet en samlet offentlig investeringsplan. De offentlige investeringer er vigtige i konjunkturpolitikken og også vigtige i struk-

turpolitikken, fordi investeringer i infrastrukturen kan have betydning for produktiviteten i både den private og den offentlige sektor.

Regionernes og kommunernes bygge- og anlægsarbejder bør udskilles fra de årlige økonomiforhandlinger, således at drift, vedligeholdelse og udbygning af bygninger og anlæg kan blive varetaget på en samfundsøkonomisk hensigtsmæssig på grundlag af langsigtede planer og helt uafhængigt af kortsigtede besparelser. Det vil også kunne forbedre gennemsigtigheden af regionernes og kommunernes forvaltning af deres bygninger og anlæg.

Med en langsigtet plan for investeringerne har virksomhederne lettere ved at kunne skue ud i fremtiden og forberede sig i god tid på de kommende opgaver. Klimatiltag bør indgå som en integreret del af investeringsplanen.

Sundhed

Dansk Byggeri ønsker, at der bliver indført konkurrenceudsættelse af sundhedsydelse på udvalgte områder ved gennemførelse af rammeudbud, hvor også offentlige hospitaler deltager.

Ifølge Dansk Byggeris erfaringer fra konkurrencen om kommunaltekniske opgaver er det vanskeligt at sammenligne omkostningerne ved henholdsvis offentlig og privat produktion af en given ydelse. Konkurrenceudsættelse vil derfor langt fra altid medføre den konkurrence, som var tilsigtet.

For eksempel forudsætter man, at det er samme kvalitetsniveau uanset hvem, der får opgaven, men det arbejde, som er beskrevet i udbudsmaterialet, kan vise sig at være af bedre kvalitet end det arbejde, som det offentlige hidtil selv har udført. Det vil sige, at det offentlige eget bud ikke angiver omkostningerne for det arbejde, som er beskrevet i udbudsmaterialet, men derimod for det arbejde, som det offentlige hidtil selv har udført. Disse forhold bør indgå i overvejelserne om konkurrenceudsættelse af sundhedsydelser.

Landsorganisationen i Danmark

Kapitel I. Konjunkturvurdering og økonomisk politik

LO deler Formandskabets vurdering af, at økonomien har udvist tegn på et noget større fald end der var udsigt til i foråret.

LO mener ikke, at der er belæg for de meget lave lønskøn, som præsenteres i oplægget. Selv om de nominelle lønstigninger er opjusteret en anelse fra sidste prognose, afspejler dette blot en forventet merstigning i forbrugerpriserne. Samtidig er forventningerne til de kommende produktivitetstigninger øget til 5,5 pct. i 2010,

3,7 pct. i 2011 og endelig 2,1 pct. i 2012. Det er vanskeligt at forklare, hvordan så store produktivitetstigninger kan hænge sammen med en så begrænset stigning i lønningerne.

I forhold til den aktuelle økonomiske politik begrænser rapporten sig til at kommentere på finanspolitikken og beskæftigelsespolitikken. Overordnet set, er anbefalingerne i forhold til den kortsigtede finanspolitik på linje med LO's vurdering. I forhold til beskæftigelsesindsatsen er anbefalingerne på flere områder relativt langt fra LO's holdninger.

Finanspolitikken

LO støtter anbefalingen omkring yderligere finanspolitiske lempelser gennem øgede offentlige investeringer. Det er overordentligt vigtigt at undgå en markant stigning i langtidslidigheden med tilhørende forværring af strukturerne på arbejdsmarkedet. Dertil kommer, at offentlige investeringer, som infrastruktur, energi- og kloakrenoveringer, er strukturforbedrende tiltag, som samfundsøkonomisk er meget rentable. LO er skeptisk over for konklusionen om, at en lavkonjunktur ikke skal blokere for tiltag, der gennem begrænsninger i overførselsindkomster til personer uden for arbejdsmarkedet forbedrer strukturerne i økonomien. Sådanne tiltag kan kun vanskeligt gennemføres i perioder med høj ledighed, hvor den enkelte vil have svært ved at finde beskæftigelse. Det indebærer, at en sådan politik først og fremmest vil medføre større ulighed, og ikke sikre flere i beskæftigelse.

LO ønsker som Formandskabet en ny og udvidet plan for de offentlige finanser, der også indeholder målsætninger på uddannelses- og klimaområdet. LO finder også, at disse elementer er væsentlige i den langsigtede planlægning af de offentlige finanser. Som det ser ud nu, bliver det meget vanskeligt at opnå målet om, at 95 pct. af en årgang i 2015 får en ungdomsuddannelse. Der er behov for en ekstraordinær indsats.

Beskæftigelsespolitikken

LO kan ikke støtte en forkortelse af dagpengeperioden – heller ikke med den indbyggede mulighed for forlængelse i en lavkonjunktur. Den største effekt af en forkortet dagpengeperiode vil være at flere mister retten til dagpenge og i stedet overgår til kontanthjælpssystemet. Her er der ægtefælleafhængighed af ydelsen, og mange kan derfor heller ikke modtage kontanthjælp. Forslaget vil føre til flere fattige. Derudover vil forslaget forringe beskyttelsen ved arbejdsløshed, som er et af de væsentligste elementer i den danske flexicurity model.

LO kan ikke støtte yderligere reformer af efterlønnen. Vi har stadig til gode at se effekterne af velfærdsforliget i 2019. Efterlønnen er endvidere i høj grad brugt af de nedslidte på arbejdsmarkedet, hvorfor en udhuling eller afskaffelse af efterlønnen til en vis grad vil modsvares af stigende førtidspension.

LO deler vurderingen af, at en væsentlig positiv effekt af højkonjunkturen var, at mange med svag tilknytning til arbejdsmarkedet fik og tog chancen for at komme ind på arbejdsmarkedet. Det er vigtigt, at de ikke mister tilknytningen til arbejdsmarkedet igen. Beskæftigelsespolitikken skal derfor målrettes disse grupper. LO er til gengæld uenig i vurderingen af, hvilket instrument der er det rigtige.

Det kan således undre, at det endnu en gang anføres, at uddannelsesaktivering ikke skaffer arbejdsløse i beskæftigelse under henvisning til deres analyser fra foråret 2007.² Både DØR's analyser fra 2007 og CEBR's analyser for LO viser, at uddannelsesaktivering har gode beskæftigelseseffekter for de kortere uddannede. Dvs. uddannelsesaktivering målrettet svagere grupper vil have gode beskæftigelseseffekter.

Selv om uddannelsesaktivering skal være central for gruppen af relativt svage, der typisk mangler de efterspurgte kvalifikationer på arbejdsmarkedet, kan det også være relevant at bruge uddannelsesredskabet overfor andre grupper, når de ikke har kvalifikationer, der modsvarer arbejdsmarkedets behov.

LO er enige i Formandskabets anbefaling om at benytte såkaldt arbejdsmarkedsnær aktivering også i uddannelsesaktiveringen. Det vil sige uddannelse inden for det nuværende voksen- og efteruddannelsessystem.

Kapitel II Sundhed – udgifter og finansiering

LO er enig med Formandskabet i, at den nuværende skattefritagelse for sundhedsforsikringer svarer til statsstøtte, da det generelle princip i skattelovgivningen er, at alle former for aflønning af arbejdskraften er skattepligtig hos lønmodtageren. Formandskabet konkluderer endvidere, at det kun vanskeligt lader sig gøre at vurdere, i hvilket omfang det offentlige sparer penge i kraft af de private sundhedsforsikringer.

I LO's analyse af denne problemstilling i rapporten "Private sundhedsforsikringer" konkluderes det, at "Sundhedsforsikringerne har bidraget til en generel meraktivitet i sundhedsvæsenet, men der har næppe været tale om en egentlig aflastning af det offentlige sygehusvæsen, idet det er andre ydelser, der tilbydes på private hospitaler med sundhedsforsikring, og der formodentlig er sket en ændring i indikationerne for behandling både i det private og offentlige sundhedsvæsen, således at der nu enten tilbydes behandling tidligere eller til nye grupper end før aktivitetsudvidelsen."

LO er enig i anbefalingen omkring fjernelse af skattefriheden for sundhedsforsikringer. Sundhedsforsikringer bliver primært givet til de stærkeste lønmodtagere, mens

² Og nyere analyser fra Arbejdsmarkedskommissionen.

svage lønmodtagere kun får tilbuddet i mindre grad og alle personer uden for arbejdsmarkedet slet ikke får tilbudt sundhedsforsikringer. Det giver anledning til et brud med princippet om fri og lige adgang til sundhedsydelse.

Dansk Metal

Konjunkturvurdering

Dansk Metal deler vismændenes vurdering af, at det er nødvendigt at nedjustere skønnet for den økonomiske vækst i 2009 og deler også vurderingen af, at bunden er nået, og at der vil blive tale om et såkaldt "forkølet" efterfølgende opsving med fortsatte stigninger i arbejdsløsheden frem til i hvert fald 2011.

Dansk Metal er bekymret for de strukturelle konsekvenser af den stigende ledighed og støtter på den baggrund vismændenes forslag om en yderligere lempelse af finanspolitikken i 2010. Dansk Metal mener dog, at den foreslåede lempelse ligger i underkanten af, hvad der er behov for.

Dansk Metal mener, ligesom vismændene, at en lempelse af finanspolitikken bør ske gennem fremrykning af offentlige investeringer. De offentlige investeringer bør målrettes områder, som dels giver nogle hurtige beskæftigelsesmæssige effekter, dels forbedrer Danmarks konkurrenceevne på længere sigt. Det kan f.eks. være infrastrukturprojekter eller investeringer i energi og miljø.

Dansk Metal er enig med vismændene i, at finanspolitikken skal gå på to ben. Finanspolitikken skal både have fokus på den korte konjunkturmæssige situation og på de langsigtede strukturelle udfordringer. Dansk Metal deler opfattelsen af, at der er behov for at igangsætte tiltag, der kan sikre den langsigtede holdbarhed. Dansk Metal støtter vismændenes forslag om, at der udarbejdes en ny mellemfristet plan med anvisninger af holdbarhedsproblemet samt en samlet fremadrettet offentlig investeringsplan.

Dansk Metal er dog ikke enig i flere af de strukturforbedrende tiltag, som vismændene foreslår.

Dansk Metal mener således ikke, at vismændenes forslag om nedskæringer på dagpengeområdet og efterlønnen er tiltag, der gavner fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og dansk konkurrenceevne. Dansk Metal mener herudover, at indsatsen bør fokuseres på områder, hvor det er politisk realistisk at få gennemført reformer.

Dansk Metal er på den baggrund skuffede over, at vismændene endnu en gang ikke beskæftiger sig med de potentielle strukturforbedrende effekter af at få løftet uddan-

nelsesniveauet. Efter Dansk Metals opfattelse er der et stort strukturelt potentiale i at få løftet uddannelsesniveaet, bl.a. fordi man ved, at uddannet arbejdskraft bidrager med en større værditilvækst, og fordi uddannelse forlænger den periode, folk er på arbejdsmarkedet.

I forlængelse heraf mener Dansk Metal, at især uddannelse skal spille en stor rolle i beskæftigelsespolitikken. Det er bedre, at de ledige uddanner sig frem for at gå passive for dagpenge. Derfor bør de ledige kunne uddanne sig med dagpengene som forsørgelsesgrundlag.

Vismændene anfører, at uddannelsesaktivering ikke skaffer arbejdsløse i beskæftigelse. Det er Dansk Metal uenig i. Andre undersøgelser viser, at uddannelsesaktivering har gode beskæftigelseseffekter for kortuddannede. Herudover viser alle fremskrivninger, at der i løbet af få år bliver et stort overskud af ledige ufaglærte og et stort underskud af faglærte. Det er derfor indlysende, at den nuværende krise og voksende ledighed bør bruges konstruktivt til mere og bedre uddannelse af de svagt uddannede ledige. Det vil være til gavn for den enkelte lønmodtager og give et væsentligt bidrag til samfundsøkonomien og dermed styrke holdbarheden af vores velfærdssamfund.

Vismændene foreslår, at der ændres i jobcentrenes incitament i forbindelse med den aktive arbejdsmarkedspolitik. Det nævnes, at effekten af de såkaldte ”intensive kontaktforløb” er større end af aktivering, og at refusionen derfor bør ændres, så det sikres, at de tiltag, der virker bedst, også er dem der får højst refusion.

Dansk Metal er enig i, at de tiltag, der virker bedst, skal have den højeste refusion. Dansk Metal mener dog, at det i høj grad afhænger af konjunktursituationen, hvilke tiltag der virker bedst. De intensive kontaktforløb var bedst, da der var en høj aktivitet på arbejdsmarkedet, men det er højst usikkert, om det stadig er tilfældet. I øjeblikket er det i højere grad opkvalificerende tiltag, der bør have den høje refusion, da det er de tiltag der virker bedst i den nuværende situation.

Sundhed

Dansk Metal går ind for et skattefinansieret sundhedsvæsen med lige adgang til behandling for alle.

Dansk Metal vil rose vismændene for at have analyseret de udfordringer, der er forbundet med udsigten til stigende sundhedsudgifter i årene fremover. Dansk Metal er enig med vismændene i, at sundhedsudgifterne vil udgøre en udfordring i forhold til holdbarhedsproblematikken, og at det derfor er nødvendigt at træffe nogle beslutninger vedrørende den fremtidige finansiering af sundhedsudgifterne.

Dansk Metal er enig med vismændene i, at skattefritagelsen for arbejdsgiverbetalte sundhedsforsikringer bør afskaffes. Selvom en række grupper nyder godt af de skattefrie sundhedsforsikringer, mener Dansk Metal, at det er uacceptabelt, at skatteyderne uden sundhedsforsikring gennem skattesystemet er med til at finansiere private ordninger, der udgør en trussel mod den frie og lige adgang til sundhedsvæsenet.

Herudover har Dansk Metal bidt mærke i vismændenes pointe om, at skattesubsidiering kan have nogle samfundsøkonomiske ulemper, herunder at mobiliteten på arbejdsmarkedet hæmmes, og at forsikringsniveauet bliver for højt. Endelig vil afskaffelsen af skattesubsidieringen af private sundhedsforsikringer skaffe et merprovenu til statskassen.

Dansk Metal er enig med vismændene i, at det kan være fornuftigt at indføre konkurrenceudsættelse af sundhedsydelser ved brug af rammeudbud på udvalgte områder, da det vil kunne bidrage til omkostningsminimering.

Dansk Metal er også enig med vismændene i, at der kan være behov for at se nærmere på indretningen af brugerbetaling af sundhedsydelser med henblik på at sprede brugerbetalingen ud på flere områder. Dansk Metal mener, at den nuværende indretning virker tilfældig.

Samtidig kan en mere ligelig fordeling bidrage til at sikre et fornuftigt incitament i efterspørgslen efter sundhedsydelser. Det er dog afgørende vigtigt for Dansk Metal, at en evt. konkret ordning analyseres nøje, så det sikres, at der ikke skabes en ny ulighed i brugen af sundhedsydelser.

Vismændene foreslår at sikre løbende finansiering af de øgede sundhedsudgifter ved at indføre et særligt sundhedsbidrag. Sundhedsbidraget skal reguleres årligt, så det forventede provenu nøjagtigt modsvarer de offentlige sundhedsudgifter. Dansk Metal er imod dette forslag. For det første er Dansk Metal tilhængere af, at de bredeste skuldre skal bære det tungeste læs i forhold til finansieringen, og det er ikke tilfældet med vismændenes foreslåede sundhedsbidrag. For det andet frygter Dansk Metal – i modsætning til vismændene – at den foreslåede model vil kunne modvirke, at der foretages de rette prioriteringer og effektiviseringer i sundhedsvæsenet.

Akademikernes Centralorganisation

Det Økonomiske Råd er i dag kommet med den halvårslige vismandsrapport. Rapporten har været imødeset; ikke mindst fordi vismændenes konjunkturanalyse og -

prognose udgør et af de bedst kvalificerede bud på tidshorizonten af den økonomiske krise, som pt. tynger Danmark. Sædvanen tro tager vismændene også et særskilt tema op til analyse. Denne gang er det sundhedsområdet, som granskes.

DØR's konjunkturvurdering

Hovedbudskabet er:

- Bunden kan være nået i forhold til det historisk store fald i BNP,
- men der er kun udsigt til relativt svagt opsving,
- på grund af produktivitetsefterslæbet vil opsvinget ikke omsætte sig i en positiv udvikling i arbejdsløsheden før i hvert fald langt henne i 2011.

Udsigten til et langvarigt og dybt konjunkturtilbageslag er også hovedårsagen til, at vismændene anbefaler en yderligere lempelse af finanspolitikken svarende til ca. 10 mia. kr. i 2010. Denne ekstra finanspolitiske stimulans af økonomien skal ske for at mindske risikoen for, at den høje ledighed bider sig fast.

Åbent vindue for investeringer i viden

AC finder det oplagt at kombinere behovet for finanspolitisk stimulans for at holde ledigheden nede med behovet for at foretage langsigtede vidensinvesteringer, der kan bidrage til at fremtidssikre de danske styrkepositioner inden for forskning, udvikling og uddannelse som grundlag for at fastholde konkurrenceevnen.

Der er således behov for at finde finansiering til ikke blot at bringe forskningsbygninger og laboratorier op på en nogenlunde nutidig standard, men også til at fremtidssikre det rent fysiske grundlag for forskning og udvikling i form af bygninger, laboratorier og større infrastrukturanlæg, herunder også den danske del af nye europæiske satsninger.

Derudover er der behov for at fremrykke investeringer i undervisningsbygninger på alle niveauer fra folkeskoler til universiteter, idet mange undervisningslokaler i dag er dårligt vedligeholdte og fremstår helt ude af trit med ikke blot moderne bygningsstandarder, men også med de krav til indretning og lokalefordeling, som moderne undervisnings- og projektarbejdsformer stiller.

Endelig er der al mulig grund til at øge investeringerne i den offentlige IT-infrastruktur på alle niveauer for at videreudvikle og effektivisere den digitale service i forhold til borgerne og de digitalt understøttede arbejds- og samarbejdsformer på de offentlige arbejdspladser.

Behov for aktiv indsats for at reducere langtidsledighed blandt akademikere

AC deler vismændenes bekymring for ledighedsudviklingen og regeringens hidtidige indsats for at få knækket kurven. Udsigten til langtidsledighed er et særligt problem på akademikerområdet. Nyuddannede overhales med tiden af friske kandidater, hvis de ikke hurtigt får fodfæste på arbejdsmarkedet. Også ledige akademikere med arbejdsmarkedserfaring er sårbare over for langtidsledighed, da de akademiske kompetencer kan blive rustne med risiko for på sigt at ryge ned af kompetencestigen.

Det er derfor uholdbart blot at lade stå til i 2010-11 og vente på, at dansk økonomi får luft nok under vingerne igen. På længere sigt vil dansk økonomi mangle højtuddannet arbejdskraft, og det vil være en dårlig forretning for staten at lade et større antal akademikere være uden beskæftigelse i måske to til tre år, da en væsentlig andel ikke vil være i stand til at indtræde så højt i værdikæden igen til den tid.

Vismændenes forslag om fremrykkede investeringer bør således suppleres med en kampagneindsats i 2010-11, som skal vedligeholde de ledige akademikers kompetencer, indtil dansk økonomi igen opnår momentum. AC har netop fremlagt en række forslag til indholdet af en sådan kampagne, herunder:

- Større pulje til erhvervsforskere og videnpiloter.
- Korte uddannelsesforløb og efterfølgende on-the-job-training i mindre virksomheder.
- Springbrætstillinger i den offentlige sektor, der sikrer mobilitet til den private sektor, når efterspørgslen vender.
- Udslusningsforløb for dimittender på uddannelsessteder, så dimittenders arbejdsmarkedsparathed styrkes.
- Information- og brandingkampagne med fokus på merværdien af ansættelse af en akademiker.

DØR's analyse af sundhedsområdet

Rapporten leverer solid dokumentation for, at en fortsat kraftig stigning i sundhedsudgifterne må påregnes. Det skyldes den demografiske udvikling, øget middellevetid, og at øget velstand i sig selv medfører øget efterspørgsel efter mere sundhed.

Den gode nyhed er, at der også leveres god dokumentation for, at der er tale om "sund aldring". Dette betyder, at de samlede sundhedsudgifter fortsat vil stige, men at væksten afdæmpes ved, at de rigtig dyre udgifter (terminaludgifterne) forskydes med den øgede levetid. Samtidig giver den "sunde aldring" et godt bidrag til at øge det samlede arbejdsudbud. Med en forskudt tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet i forhold til det nuværende pensioneringsmønster vil udviklingen herved kunne bidrage til at øge bæredygtigheden af samfundsøkonomien.

AC finder det særdeles positivt, at rapporten på denne måde bidrager til en forståelse af, at de stigende sundhedsudgifter også bidrager til en øget velfærd og en forbedret samfundsøkonomisk holdbarhed. AC finder det endvidere positivt, at rapporten dokumenterer en klart forøget produktivitet i sundhedssektoren. AC finder det påkrævet, at der fremover satses på en yderligere forøgelse af produktiviteten bl.a. gennem at inddrage, hvorledes investeringer i sundhedsfremme, forebyggelse, nye medicinske teknologier, forskning og uddannelse samt omlagte arbejdsgange og arbejdsdeling (visitation) vil kunne bidrage til en endnu højere produktivitet, uden at dette går ud over kvaliteten.

AC finder det endvidere presserende, at der gennemføres analyser af, hvorledes supplerende finansieringskilder (herunder forsikringsordninger) påvirker det værdimæssige fundament for den danske sundhedssektor. AC finder det således nødvendigt, at en (eventuel) øget vægt på supplerende finansieringskilder ikke skaber øget ulighed i befolkningens muligheder for at få den relevante behandling, samt at en (eventuel) øget anvendelse af supplerende finansieringskilder ikke forøger sundhedsvæsenets transaktions- og administrationsudgifter.

Afslutningsvis finder AC anledning til at fremhæve rapportens påpegning af, at skattefritagelse af sundhedsforsikringsordninger bidrager til en øget ulighed i sundhed.

Dansk Industri

DI kan tilslutte sig formandskabets vurdering af de økonomiske udsigter. Det ser ud til, at bunden er nået, og at der i indeværende og kommende kvartaler er udsigt til en beskeden vækst. Men dansk konkurrenceevne er forringet væsentligt, og der er udsigt til tab af markedsandele både på hjemme- og eksportmarkedet. Derfor vil væksten de kommende år være beskeden, og vi skal frem til 2013, inden det tabte er vundet tilbage igen.

Som formandskabet påpeger, er den svækkede konkurrenceevne og udviklingen i markedsandele problematisk. Der bliver derfor behov for at få genoprettet konkurrenceevnen via lavere vækst i omkostningerne herhjemme. Som formandskabet påpeger, risikerer en sådan genopretning at indebære en længere periode med en relativt høj dansk ledighed. Genopretning af konkurrenceevnen bliver den store udfordring i de kommende år.

Formandskabet anfører, at situationen på finansmarkederne endnu ikke er fuldt normaliseret, og at bankerne har behov for at nedbringe deres udlån for at opnå bedre balance mellem udlån og kapital. Der drages dog ingen konklusioner på

baggrund af dette. DI mener, at finansieringssituationen taler for, at det er for tidligt at rulle forlængelsen af indbetalingsfristerne for moms og A-skat tilbage.

Aktuel økonomisk politik.

I lyset af den historisk dybe krise foreslår formandskabet en finanspolitisk lempelse. Det er DI's vurdering, at finanspolitikken allerede er lempet til det yderste, og at der ikke er plads til yderligere offentlige udgifter.

Som påpeget af formandskabet er det afgørende, at en lempelig finanspolitik følges op af senere stramninger. I lyset af den svage konkurrenceevne er der efter DI's opfattelse dog også brug for, at den lempelige finanspolitik følges op af strukturreformer. Det er afgørende, at finanspolitikken ikke lægger yderligere pres på konkurrenceevnen. Formandskabet anbefaler også strukturreformer, men kobler dem ikke til en naturlig forlængelse af de igangsatte finanspolitiske lempelser. En sådan kobling er dog afgørende, fordi enhver lempelse af finanspolitikken bør modsvares af reformer, idet det er nu at Danmark skal rustes til efter krisen.

DI kan tilslutte sig, at der udarbejdes en ny 2015-plan. En sådan plan bør dog, ud over den finanspolitiske holdbarhed, medtage konkrete mål for den økonomiske vækst. Konkret foreslår DI en målsætning om en gennemsnitlig årlig vækst på 3 pct. som styringsinstrument for den økonomiske politik. En sådan styring vil bl.a. indebære at alle lovforslag fremadrettet bliver vurderet ud fra vækstbidraget, og at der i hver folketingssamling tages konkrete fremskridt for at nå den opsatte målsætning.

DI er enig med formandskabet i, at det er altafgørende for Danmark som vækst- og velstandssamfund, at der bliver gennemført arbejdsmarkedsreformer, der øger arbejdsuddrevet på sigt. Derfor er det meget problematisk, at politikerne blot sidder Arbejdsmarkedskommissionens anbefalinger overhørig.

DI finder det vigtigt, at der ikke slækkes på kravene til de ledige med henvisning til lavkonjunktoren. Der skal sættes ind over for alle ledige og ikke kun særligt over for ledige med svag tilknytning til arbejdsmarkedet, som formandskabet foreslår. Erfaringerne viser, at jo længere tid en person er på passiv offentlig forsørgelse, desto sværere bliver det at vende tilbage til arbejdsmarkedet. På trods af krisen vender de fleste ledige desuden hurtigt tilbage i job.

Sundhed

Formandskabet foreslår afskaffelse af skattefrihed for sundhedsforsikringer – som også foreslået af Skattekommissionen i februar 2009. DI mener, at skatteundtagelsen for sundhedsforsikringerne skal bibeholdes, fordi den reducerer sygefravær og aflaster de offentlige betalte sundhedsydelse.

Formandskabet foreslår, at der indføres en ny sundhedsafgift til finansiering af de fremtidige sundhedsafgifter. DI mener ikke, at det er en holdbar løsning og anbefaler, at man mere effektivt styrer og prioriterer de offentlige ressourcer. Her er DI enige i, at brugerbetaling kan være en vej frem. Samtidig bør den finanspolitiske holdbarhed samlet set sikres gennem strukturelle reformer.

DI støtter formandskabets forslag om at indføre konkurrenceudsættelse af sundhedsydelser på udvalgte områder.

Håndværksrådet

Krisen har ramt hårdt, og langt hårdere end de fleste havde forventet. Det gælder både for virksomhederne, for staten og for forbrugerne.

Håndværksrådets egne konjunkturundersøgelser viser, at især de små og mellemstore virksomheder inden for byggebranchen og industrien er voldsomt ramt af krisen. Det er særligt den lave efterspørgsel, som begrænser virksomhederne, men også adgangen til kapital lægger begrænsninger for de virksomheder, som vil bruge den nuværende krise til at investere og effektivisere produktionen.

På den baggrund er Håndværksrådet enig med formandskabet i, at der er behov for en aktiv og ekspansiv finanspolitik. Regeringen har i 2009 foretaget flere udmærkede initiativer, som har hjulpet mange virksomheder til at modstå de værste konsekvenser af krisen, men det har ikke været tilstrækkeligt. Rådet er samtidig enig med formandskabet i, at der også i 2010 er behov for en vis ekspansiv finanspolitik for at højne aktiviteten i samfundet.

I 2010 vil det derfor være oplagt at gentage nogle af de tiltag, som vi har set virke i år. Det gælder særligt forlængelsen af fristerne for indbetaling af moms og a-skat, der har hjulpet rigtig mange virksomheder med at komme gennem 2009. Det er et tiltag mod krisen, som er relativt billigt sammenlignet med mange andre tiltag, og som regeringen kan foretage for at hjælpe virksomhederne. Håndværksrådets analyser viser, at det vil have 'store' eller 'meget store' konsekvenser for hver 7. af de små og mellemstore virksomheder, hvis ordningen droppes nu og ikke bliver forlænget eller gentaget i 2010.

Et yderligere tiltag, som regeringen efter Håndværksrådets mening bør gentage i 2010, er fremrykningen af offentlige investeringer. Fremrykningen kan afhjælpe det vedligeholdelseefterslæb, som er tydeligt på en stor del af landets skoler og institutioner, samtidig med at de øgede investeringer giver et løft til beskæftigelsen på et tidspunkt, hvor ledigheden stiger kraftigt. Fremrykningen af vedligeholdelsesopga-

ver har desuden den fordel, at investeringerne ikke belaster den finanspolitiske holdbarhed, idet de medfører et lavere investeringsbehov i fremtiden.

Desuden kunne regeringen overveje at indføre en ny renoveringspulje. Det er velkendt, at vedligeholdelsesopgaver har en meget hurtig effekt på aktiviteten, da de ikke kræver en lang planlægningsfase. Vi kan nu konstatere, at der er en hurtig afregningsproces, og at puljen er en succes. Der var nogle børnesygdomme i starten, som på den anden side har givet os en del erfaringer i forhold til en gentagelse af ordningen.

De små og mellemstore virksomheder er i det hele taget blevet hårdt ramt af krisen i banksektoren i kombination med det voldsomme fald i efterspørgslen. Især i byggesektoren, hvor beskæftigelsen allerede er faldet med mere end 10 procent og ventes at falde yderligere.

Den finansielle sektor spiller en væsentlig rolle i at få økonomien på ret køl igen. Der har været problemer med at få pengene kanaliseret ud i alle de rigtige afkroge af samfundet, hvor de kommer til gavn i form af at give arbejdspladser og aktivitet i virksomhederne. Problemet er langsomt ved at aftage, men selv sunde virksomheder har stadig en væsentligt forringet adgang til lånekapital til nye projekter. Håndværksrådets analyser viser, at mere end 15 procent af de medlemsvirksomheder, som forventer højere overskud i år end i 2008, ikke kunne få den ønskede finansiering, når de henvendte sig i banken. Det er et stort problem, og det afspejler sig tydeligt i rapporten, at erhvervsinvesteringerne er faldet drastisk i år. Når bankerne har fået tilført statsmidler i form af bankpakke II, har de også en forpligtelse til at sikre, at pengene når ud til virksomhederne i form af risikovillige lån.

Aktiveringsindsatsen bliver også taget under behandling af formandskabet. Det er vigtigt for Håndværksrådet at bemærke, at en opkvalificering af arbejdsstyrken vil være en vigtig vej ud af krisen, så vi kan opnå en højere produktivitet fremgang efter krisen end i de seneste år. Det gælder ikke kun for personer på kanten af arbejdsmarkedet, men er en helt generel udfordring på arbejdsmarkedet.

Kapitel 2: Sundhed: Langsigtet udvikling i de offentlige finanser

Sundhedsudgifterne udgør en meget stor del af de samlede offentlige udgifter. Og andelen stiger støt år for år. Derfor er der god grund til at se på, hvordan væksten i sundhedsudgifterne kan begrænses, så den finanspolitiske holdbarhed ikke kommer i fare.

Formandskabet foreslår, at sundhedsydelser konkurrenceudsættes i højere grad end i dag. Øget konkurrenceudsættelse bruges til at holde udgifterne i ro samtidig med, at

den offentlige og den private sektor konkurrerer om at tilbyde den bedste behandling til den bedst mulige pris.

Landbrug og Fødevarer

Konjunkturvurdering og aktuelt økonomisk politik

Foruroligende svag fremgang i vente.

Verdensøkonomien er ramt af et historisk stort tilbageslag, som rammer meget direkte i den lille åbne danske økonomi. I Danmark er produktionen således på bare et år faldet med ca. 7 pct. Produktionsfaldet har været større end i andre lande og særligt eksporten er faldet kraftigt tilbage. Udsigten til en langvarig nedgang i dansk økonomi er foruroligende. Den bør følges op med tiltag, der sikrer dansk konkurrenceevne på verdensmarkedet, så eksportsektoren kan være med til at trække økonomien herhjemme hurtigere op.

Forøget produktivitsudvikling nødvendig

Det bør vække bekymring, at produktivitsudviklingen især i de private byerhverv de seneste år har været påfaldende lav. En del af forklaringen har givet vis været det meget pressede arbejdsmarked, men det er også kun en del af forklaringen. Det er vigtigt for dansk økonomis konkurrenceevne, at den lave produktivitsudvikling forbedres. Omkostningsniveauet i de private byerhverv er i stor udstrækning medbestemmende for andre erhvervs konkurrenceevne i forhold til udlandet. Landbrug & Fødevarer hilser derfor regeringens initiativ med et vækstforum, der særligt fokuser på den manglende produktivitet, meget velkomment.

Dansk økonomis konkurrenceevne kan ikke løses alene gennem produktivitsforbedringer. En række af de eksportorienterede erhverv er ramt af de særligt stramme danske rammevilkår eller af tilsvarende lempelige eller sågar statsubsidierede rammevilkår hos konkurrentlandene. Den økonomiske krise er med til at sætte de internationale handelsspilleregler under pres, hvilket vil presse konkurrenceevnen hos ellers sunde og gode eksportorienterede erhverv. DØR kunne godt i højere grad have anbefalinger af forbedringer af eksportkonkurrenceevnen gennem forbedringer af rammevilkår. Flere af disse ændringer vil tillige have den fordel at de ikke nødvendigvis forringer statsfinanserne. Eftersom krisen har fået mange lande til at sikre egne erhverv er det nødvendigt, at vi ikke i Danmark går enegang med ”kreativ destruktion”, som DØR foreslår.

DØR-anbefaling: Lempelig finanspolitik nu

Finanspolitikken er lempelig i både 2009 og 2010 - primært pga. den midlertidigt underfinansierede skattereform og sommerens aftale med KL om ekstraordinære stigning i kommunernes udgifter. DØR anbefaler en midlertidig yderligere lempelse i form af fremrykning af offentlige investeringer ved en egentlig offentlig vækst-

plan. Her kan der peges på muligheden for investeringsstøtte i forlængelse af den sammentænkning af naturhensyn, klimapolitik og vækst, som Regeringen har vedtaget med Grøn Vækst pakken. Investeringsstøtte i disse sektorer vil ligesom offentlige investeringer have velstands- og velfærdsmæssige gevinster. Samtidig vel det kunne gavne eksportkonkurrenceevnen Danmarks største kompetenceklynge – fødevarerhvervet.

Behov for strukturreformer af dansk økonomi kan være afgørende for konkurrenceevnen.

DØR fremhæver nødvendigheden af, at langsigtede reformer ikke sættes i stå på grund af en kortvarig konjunkturedgang. Her peges ikke mindst på reformer på arbejdsmarkedet. Det er rigtig set og det er af stor samfundsmæssig betydning at Arbejdsmarkedskommissionens tanker tages op til politisk drøftelse med henblik på at nå frem til reformer af det danske arbejdsmarked. Det er vigtigt at få skabt sikkerhed for, at den nødvendige arbejdskraft er til rådighed, når konjunkturerne igen går op. Det er samtidigt afgørende for at undgå, at yderligere skattebyrder forværrer erhvervsklimaet i Danmark på længere sigt.

Lønudvikling forringer konkurrenceevne

Landbrug og Fødevarer deler DØRs bekymring over, at en fortsat høj lønudvikling vil yderligere forringe den danske konkurrenceevne. Den generelle melding fra virksomhederne i den aktuelle situation er, at der ikke er plads til lønstigninger i virksomhedernes økonomi for indeværende. I lyset af den førnævnte problematiske produktivitetsudvikling er det særligt bekymrende, hvis lønudviklingen fortsat ligger over udviklingen i de lande, vi konkurrerer med. Det er også DØRs udmelding, og den bør tages meget alvorligt. Prognosen om en lønudvikling på 2½ procent bør derfor ikke blive retningsgivende for det kommende års lønudvikling. Set i dette lys skal man gribe en ekspansiv finanspolitik med kraftigt øget offentlige investeringer ganske forsigtigt an, da de kan skubbe til lønpres igen.

Sundhed – udgifter og finansiering

De kommende år står Danmark overfor store demografiske udfordringer med flere ældre og forlænget levetid. Det er derfor positivt at erfare, at DØR denne gang har valgt at inddrage finansieringen af det danske sundhedsvæsen i sin analyse.

Netop finansieringen bliver en udfordring, da udgifterne alt andet lige ventes at vokse fulgt af en tilsvarende voksende belastning af de offentlige finanser. I dag udgør egenbetalingen cirka 15 pct. af udgifterne til sundhed. DØR foreslår at flere områder dækkes af selvfinansiering. I fremtiden udgør flere områder samlet set latente omkostningsstigninger. Øget selvbetaling kan være medvirkende til at reducere belastningen af de offentlige finanser. Men man skal dog være opmærksom på at denne egenbetaling ikke bliver så vidtgående at behandlingen fravælges til skade

for arbejdsstyrken. Fokus skal derfor først og fremmest være at sikre sundhed til alle på en omkostningseffektiv måde.

Det kan ske på mange måder og her er mulighederne bestemt ikke udtømte. DØRs eget forslag med indførelse af rammeudbud, hvor potentielle leverandører giver tilbud på 'pligten' til at levere en behandling og ikke 'retten' til at udføre en sådan, kunne meget vel være et af flere instrumenter til at sikre omkostningseffektiviteten. Generelt bør der være fokus på effektivitet – også i den offentlige sektor.

Dansk Erhverv

1. Konjunkturvurderingen

Det Økonomiske Råds formandskab har justeret sin vurdering af det økonomiske tilbageslag, som Danmark oplevede i 2008 og 2009. Således forudses det, at faldet i BNP bliver på næsten 5 % i 2009, og dermed er krisen dybere, end det hidtil har været vurderet.

Dansk Erhverv kan konstatere, at regeringen flere gange undervurderet krisens omfang, og Dansk Erhverv er således enig med Det Økonomiske Råds formandskab i, at krisen har begrundet større finanspolitiske lempelser, end regeringen har lagt op til. Dansk økonomi har samtidig behov for strukturelle forbedringer, og de offentlige investeringer må sættes målrettet ind på dette område.

Dansk Erhverv deler anbefalingen om at lempe finanspolitikken mere i 2010, end det allerede er planlagt via finanslovsforslaget og Forårspakke 2.0. Lempelserne skal være ansvarlige og foretages i form af øgede offentligt finansierede investeringer på udvalgte områder, der gavner den danske samfundsøkonomi mest muligt uden at svække den langsigtede finanspolitiske holdbarhed. Den midlertidige forøgelse af de offentlige udgifter bør ske i form af intelligente investeringer, der retter sig mod at udvikle videnssamfundet, øge udbuddet af arbejdskraft og styrke virksomhedernes konkurrenceevne.

Det Økonomiske Råds formandskab påpeger, at dansk økonomi har været overopledet, og at den økonomiske politik, bl.a. skattestoppet og introduktionen af afdragsfrie lån har forstærket situationen. Det kan konstateres, at danske virksomheders konkurrenceevne er blevet forværret som følge af de seneste års store lønstigninger og lave produktivitetsudvikling, og dansk erhvervslivs internationale konkurrenceevne står dermed over for store udfordringer.

Servicesektoren har et stort potentiale som vækstmotor i det danske samfund. Dette gælder også i forhold til den internationale handel og Danmarks eksport.

Det er positivt, at Det Økonomiske Råds formandskab ser tegn på, at den internationale økonomi er i bedring bl.a. for Asiens vedkommende. Hvis det er tilfældet, kan der gennem en satsning på eksporten til vækstmarkeder komme et væsentlig økonomisk bidrag til at hjælpe dansk økonomi ud af krisen.

I den forbindelse glæder Dansk Erhverv sig over, at der især med den seneste forskning indenfor serviceeksport er skabt stor opmærksomhed omkring det store eksportpotentiale, som servicesektoren rummer.

Mange af de hidtidige statslige eksportfremmeaktiviteter har koncentreret sig om at stimulere den traditionelle vareeksport. Der er behov for nytænkning på dette område og langt større åbenhed overfor at udvikle fremtidige eksportmuligheder indenfor serviceområdet, hvor det store potentiale findes. Dansk Erhverv vil opfordre til, at Danmarks eksportpotentiale bliver genstand for yderligere undersøgelser.

Dansk Erhverv noterer med tilfredshed, at Det Økonomiske Råds formandskab påpeger behovet for strukturreformer på arbejdsmarkedet af hensyn til den langsigtede holdbarhed i dansk økonomi. Arbejdsmarkedskommissionen har fremført en række fornuftige anbefalinger, som Det Økonomiske Råds formandskab i vidt omfang bakker op, og det er Dansk Erhverv enig i. Det er godt og modigt at påpege behovet for strukturreformer på arbejdsmarkedet og understrege, at den aktuelle krise ikke gør disse mindre nødvendige.

2. Temaet om sundhed

Det er positivt, at Det Økonomiske Råds formandskab har taget det vigtige sundhedsområde op som tema. Sundhedsområdet er et økonomisk tungt område i den danske samfundsøkonomi. Derfor er gode politiske prioriteringer og løsninger af stor samfundsøkonomisk betydning.

Dansk Erhverv finder, at analyserne af udfordringerne på sundhedsområdet er gode og relevante. Dansk Erhverv er således enig i Det Økonomiske Råds formandskabs opregning af udfordringerne og betydningen af den demografiske udvikling med flere ældre, som både har sundheds- og beskæftigelsesmæssige aspekter.

Dansk Erhverv noterer med tilfredshed, at Det Økonomiske Råds formandskab også i denne sammenhæng påpeger behovet for strukturreformer på arbejdsmarkedet bl.a. med hensyn til tidspunktet for medarbejderes tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Det er rigtigt set af Det Økonomiske Råds formandskab at sætte fokus på mulighederne for at skabe en mere effektiv og brugerorienteret sundhedssektor gennem konkurrenceudsættelse.

Dansk Erhverv har den grundlæggende holdning, at man fra politisk hold bør være åben over for at udsætte langt flere af de opgaver, der i dag ligger i offentlig regi, for konkurrence. Dette bør også gælde på sundhedsområdet, hvor hele behandlingsområder bør udsættes for konkurrence og ikke kun den perifere del i tilknytning til eventuelle kapacitetsmangler f.eks. på de offentlige sygehuse.

Foruden at fremme effektiviteten, er konkurrenceudsættelse principielt også med til at udvide de samlede tilbud og understøtter således den nødvendige brugerorientering, hvor det er borgerens behov, som sættes i centrum.

I forhold til det udvidede frie sygehusvalg er det vigtigt at sikre et tilstrækkeligt antal alternative behandlingsmuligheder for de borgere, der benytter sig af ordningen. Dansk Erhverv er tilfreds med den nuværende aftalemodel for det udvidede frie sygehusvalg, hvor Danske Regioner og de private sygehuse og klinikker indgår årlige samarbejdsaftaler om patientbehandling under det udvidede frie sygehusvalg. Det er vigtigt at pointere, at øget konkurrenceudsættelse af sygehusbehandling og det udvidede frie sygehusvalg ikke er hinandens modsætning.

Det er erfaringen fra andre områder, hvor offentlige opgaver er blevet udsat for konkurrence, at det er vigtigt at overvinde de grundlæggende barrierer og komme i gang med konkurrenceudsættelse på en god måde, der gør op med fordommene, og skaber nogle succeser. Overføres dette til sundhedsområdet, må der indledningsvis sættes på at konkurrenceudsætte de mest oplagte områder, hvilket især kunne være der, hvor der er velkendte og planlagte behandlingsforløb.

Dansk Erhverv deler ikke Det Økonomiske Råds formandskab anbefaling om at ophæve skattefriheden for arbejdsgiverbetalte sundhedsforsikringer. Det er Dansk Erhvervs holdning, at private sundhedsforsikringer aflaster det offentlige sundhedsvæsen, og at sundhedsforsikringerne bidrager til velstanden i det danske samfund ved at forkorte sygdomsperioder og fremme den generelle helbredstilstand.

Efter Dansk Erhvervs mening, indeholder diskussionsoplægget ikke tilstrækkelig begrundelse for anbefalingen om at ophæve skattefriheden for arbejdsgiverbetalte sundhedsforsikringer.

Dansk Erhverv finder, at det er positivt at rejse debatten og anerkender, at der kan være grund til at drøfte rækkevidden af skattefriheden, således at det sikres, at de private sundhedsordninger stimuleres inden for de sundhedsområder, hvor de gavner samfundsøkonomien mest.

Dansk Erhverv ønsker at kvittere for Det Økonomiske Råds formandskabs initiativ til at lægge op til en debat om udbredelsen af brugerbetaling på sundhedsområdet. I dag fremstår brugerbetalingen som noget tilfældig og beror på historiske årsager.

Der er behov for, at politikerne tager stilling til, hvordan brugerbetaling skal anvendes, og i den forbindelse finder Dansk Erhverv, at det kunne komme på tale at fordele den samlede brugerbetaling på flere samfundsgrupper.

Dansk Erhverv er modstander af idéen om et øremærket sundhedsbidrag i personbeskatningen, da et sådant sundhedsbidrag de facto vil indebære et stigende samlet skattetryk og i øvrigt være i strid med den forenkling af personbeskatningen, som den netop vedtagne skattereform indebærer. Dansk Erhverv mener, at det indenfor den samlede offentlige økonomi må være muligt at omprioritere til fordel for sundhedsområdet, hvis der er politisk ønske om det. Her kan man blandt andet pege på de store uudnyttede muligheder, der ligger i et langt dybere og mere systematisk offentlig-privat-samarbejde, som kan aflaste den p.t. stærkt forgældede offentlige økonomi.

Det mest sympatiske, der er at sige om forslaget om øremærket sundhedsbidrag er, at man ved at synliggøre udgifterne på sundhedsområdet i teorien kan sikre en større budgetdisciplin og sikre, at de nuværende generationer kommer til at betale for nutidens forbrug af sundhedsydelser i stedet for at skubbe regningen videre til kommende generationer.

Dansk Erhverv er enig i, at ”sund aldring” kan spare mange sundhedsudgifter. Derudover medfører ”sund aldring” også en stor velfærdsmæssig gevinst. Derfor bør der fra politisk hold rettes stor opmærksomhed mod den forebyggende sundhedsindsats. Den forebyggende sundhedsindsats vedrører f.eks. motion på arbejdspladsen og korrekt ernæring. Dansk Erhverv ser gerne, at medarbejdere tilskyndes til at motionere af deres arbejdsgivere gennem skattefri arbejdsgiverbetalte motions-tilbud.

Finansrådet

Konjunkturvurdering

Finansrådet er overordnet enig i formandskabets vurdering af udsigterne for dansk økonomi. Dansk økonomi er blevet hårdt ramt af den internationale krise, og udsigterne er ikke til et hurtigt opsving. Finansrådet forventer dog en lidt højere vækst i både 2009 og 2010 end formandskabets prognose.

Finansrådets højere vækstkøn skyldes blandt andet, at Finansrådet venter, at det private forbrug vil stige mere end formandskabet vurderer. De disponible indkomster er steget i år og fremgangen næste år vil blive meget større som følge af skattelettelse og de lavere renter. Særlig vigtigt er effekten af de lavere renter. Det ligger også til grund for Finansrådets forventning om, at faldet i boligpriserne bliver en anelse mindre, end formandskabet vurderer.

Der er ekstra stor usikkerhed om status for dansk økonomi på nuværende tidspunkt. De seneste tal for BNP i 2. kvartal fra Danmarks Statistisk viser et markant fald i aktiviteten i forhold til 1. kvartal. Det kan undre, da mange af vores samhandelspartnere i samme periode har positive vækstrater. Man skal således være påpasselig med at tolke på dette datagrundlag, som fx lider under manglende indberetninger fra virksomhedernes moms- og skatteindbetalinger.

Af samme grund bør man derfor være ekstra påpasselig med doseringen af finanspolitiske tiltag. Andre tiltag begynder først at virke nu, såsom frigivelsen af SP-midlerne og skattelettelse.

Finansrådet er enige i regeringens prioritering om at udvise mådeholdenhed og målrette deres tiltag mod konstaterede problemstillinger. Det er vigtigt ikke at skyde med spredehagl ved blot at øge de samlede investeringer. Derudover har offentlige investeringer karakter af at holde hånden under erhverv, hvor en egentlig tilpasning af fx beskæftigelsen er yderst påkrævet. Samtidig skal regningen betales senere, da øgede offentlige udgifter giver et ekstra pres på den finanspolitiske holdbarhed.

Offentlige investeringer løser ikke det store produktivetsproblem, som Danmark står over for. Vi må derfor være mere opmærksomme på at sikre virksomhederne en stærk konkurrenceevne. Offentlige investeringer vil desuden skabe et u hensigtsmæssigt lønpres, der skader den samlede konkurrenceevne. Finansrådet savner derfor tiltag, der i højere grad understøtter Danmarks eksportvirksomheder og de vidensserviceerhverv, der i forvejen bidrager til BNP og beskæftigelse. Danmark har komparative fordele, som der er behov for at skabe bedre vilkår for. Fx bør der fokuseres på flere uddannelser, som er rettet mod erhvervslivet.

Formandskabets diskussionsoplæg pointerer det store problem med det voksende offentlige underskud. Denne bekymring deler vi i Finansrådet i særdeleshed. Der er behov for konsolidering og ikke øgede offentlige udgifter. Her kan vi lære en del af situationen i 1970'erne, hvor dansk økonomi ikke havde godt af en meget ekspansiv finanspolitik.

Der er behov for at kigge på fremtidens indtægter og udgifter. Formandskabet foreslår at genindføre indekseringen af ejendomsværdibeskatningen. Finansrådet vil

i den forbindelse understrege, at det er vigtigt grundigt at overveje eventuelle tiltag på grund af den usikkerhed, som det kan skabe. En omlægning af beskatningen af boliger kan være fornuftig for at dæmpe fremtidige udsving i boligpriserne. En mulig vej er at afskaffe den løbende ejendomsværdibeskatning og i stedet beskatte en eventuel kapitalgevinst ved salg af bolig. Det er dog essentielt, at den enkelte boligejer i den forbindelse ikke oplever, at beskatningen stiger, ligesom det må sikres at mobiliteten på bolig- og arbejdsmarkedet ikke påvirkes negativt gennem omlægningen af beskatningen.

Finansrådet støtter også op om formandskabets og arbejdsmarkedskommissionens forslag om at afkorte dagpengeperioden og udfase efterlønnen. Der er et behov for en omfattende strukturel ændring af arbejdsmarkedet.

Finansrådet genkender det billede formandskabet sætter op om de finansielle markeder. I den forbindelse er Finansrådet enige i, at virksomhedernes efterspørgsel efter lån er faldet dramatisk som følge af den økonomiske afmatning.

Sundhed

Finansrådet vil gerne rose formandskabet for at kaste ekstra lys over udfordringerne for den finanspolitiske holdbarhed blandt andet som følge af øgede sundhedsudgifter.

Som tingene er skruet sammen i dag, hænger samfundsøkonomien ikke sammen. En del af dette skyldes, at der vil opstå et pres på det danske sundhedsvæsen i de kommende år. Men også mange andre faktorer har stor betydning, fx er det helt evidenter at danskerne er nødt til at blive længere på arbejdsmarkedet og arbejde flere timer, hvis samfundsøkonomien skal hænge sammen.

Det er således vigtigt, at se udfordringerne for den finanspolitiske holdbarhed bredt og ikke alene fokusere på øgede sundhedsudgifter.

Finansrådet kan derfor ikke på nogen måde tilslutte sig formandskabets forslag om at hæve beskatningen på arbejdsindkomst ved at indføre en særlig sundhedsskat, som i følge formandskabet vil være på 4,5 pct. i 2050. Det er en meget betydelig stigning i beskatningen af arbejdsindkomst og vil have mange yderst uheldige bivirkninger, fx i forhold til en reduktion i incitamentet til at arbejde og en reduktion i incitamentet til at yde en ekstra indsats. Det er den helt forkerte medicin til det danske samfund. Finansrådet savner derfor en uddybende beskrivelse af alle uhenigtsmæssighederne ved at øge beskatningen på arbejdsindkomst, som formandskabet eksempelvis selv har fremført i tidligere diskussionsoplæg.

Yderligere har øremærkede skatter aldrig fungeret efter hensigten. Cigarkassetænkningen virker ikke i praksis og, som forslaget er udformet, kan det give incitament til, at sundhedsudgifter får lov til at løbe løbsk. Der er behov for en generel politisk prioritering af udviklingen i de offentlige udgifter herunder sundhedsudgifter. Vi er nødt til aktivt at tage stilling til størrelsen af den offentlige sektor, hvis den langsigtede finanspolitik skal være holdbar. Her kan man med fordel i højere grad anvende brugerbetaling til incitamentsregulering.

I forhold til skattefritagelsen af sundhedsforsikringerne er det vigtigt at holde sig for øje, at de private sundhedsforsikringer til en vis grad aflaster det offentlige sundhedsvæsen. Yderligere sikrer den nuværende model, at alle medarbejdere på en arbejdsplads, der har en forsikring, bliver omfattet af sundhedsforsikringen. Der vil også være rationale bagved skattefritagelsen i de tilfælde, hvor de private forsikringer sikrer, at den enkelte medarbejder hurtigere vender tilbage på arbejdet og dermed igen bidrager til produktionen til gavn for både lønmodtager, virksomheder og samfundet.

Generelt bør fokus dog være på at reducere beskatningen på arbejdsindkomst. Danmark beskatter – selv efter den seneste skattereform – arbejdsindkomst hårdt, specielt den sidste tjente krone. Vi kommer ikke uden om, at se på en forenkling og reduktion i beskatningen af arbejdsindkomst, hvis Danmark skal klare sig i den globale konkurrence.

FTF – Hovedorganisation for offentligt og privat ansatte

Konjunkturvurderingen

FTF er enig med formandskabet i, at der er behov for en yderligere lempelse af finanspolitikken i 2010 uden at den langsigtede finansielle holdbarhed sættes over styr. Det bedste instrument vil være fremrykning af offentlige investeringer. Det er dog vigtigt at de offentlige investeringer målrettes, så de både kan stimulere væksten på kort sigt og styrke økonomien på længere sigt. Derfor bør der investeres i uddannelse for at sikre tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft og i infrastruktur med sigte på effektiviseringer, der på sigt kan virke både arbejdskraft- og energi besparende.

FTF er derfor også enig med formandskabet i, at en samlet offentlig investeringsplan, hvori også investeringer i udvikling af velfærdsteknologi indgår, er helt nødvendig, så vi ikke laver offentlige investeringer i blinde og med kun kortsigtede gevinster.

Formandskabet bakker op om Arbejdsmarkedskommissionens forslag om reformer på efterløns- og dagpengeområdet for at øge beskæftigelsen. FTF er enig i, at der på

lang sigt mangler kvalificeret arbejdskraft for at finansiere velfærden og en senere og/eller mere gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet vil kunne yde et væsentligt bidrag til at sikre mere arbejdskraft. Som led i en reformpakke, der også indeholder markante løft i den generelle uddannelsesindsats kan der indgå balancerede ændringer i efterlønsordningen, dog ikke særregulering over bestemte grupper fx med udgangspunkt i pensionsforhold eller medlemsanciennitet.

Et godt dagpengesystem er en væsentlig forudsætning for et fleksibelt arbejdsmarked. Faldende medlemskab af arbejdsløshedsforsikringen og faldende kompensationsniveau er trusler for et velfungerende arbejdsmarked. Der er derfor behov for at fremtidssikre dagpengesystemet og tilpasse det til et moderne arbejdsmarked.

Sundhed

Formandskabet har i sin analyse af sundhedssektoren peget på, at der er betydelige udfordringer for fremtidens finansiering af sundhedsudgifterne. Formandskabets anbefalinger til leverer dog efter FTF's opfattelse ikke et tilstrækkeligt svar på udfordringerne.

På den ene side viser analysen, at vi har en stram rammestyring af hele den offentlige sektor, herunder sundhedssektoren, der skal holde de offentlige udgifter indenfor rammerne af en holdbar finanspolitik. Men på den anden side har vi via det udvidede frie sygehusvalg åbnet for at omfanget af sundhedsydelse styres af borgernes efterspørgsel. Konsekvensen er, at ikke bare den offentlige sundhedssektor, men også de øvrige velfærdsområder presses af den frie efterspørgsel efter sundhedsydelser. Samtidig sker der løbende en udvikling i de behandlinger, der kan tilbydes borgerne, hvilket øger presset på sundhedsudgifterne.

Det er en model der ikke kan holde i længden. Der er behov for at værksætte et tilbundsgående og gennemgribende arbejde om, hvordan sundhedssektoren fremover styres, udvikles og finansieres. FTF foreslår, at der nedsættes en ny kommission, der skal komme med et samlet forslag til, hvordan sundhedssektoren kan styres og finansieres i fremtiden, herunder hvordan brugen af forsikringsordninger, ændret brugerbetaling, sundhedsbidrag og/eller skattefinansiering mv. skal indgå i finansieringen.

Befolkningen har et berettiget krav på, en sundhedssektor i verdensklasse der til enhver tid kan honorere krav om kvalitetsudvikling svarende til lande vi normalt sammenligner os med. Det er derfor vigtigt at der findes en langsigtet model for finansieringen af sundheden, der tager højde for den demografiske udvikling og udviklingen i sundhedsydelserne mv.

I forhold til formandskabets konkrete forslag bør spørgsmålet om forebyggelse og sundhedsfremme i langt højere grad indgå i incitamentsstrukturen i styringen af

sundhedssektoren og FTF er derfor enig med formandskabet i, at udformningen af kommunernes medfinansiering bør justeres eller genovervejes.

Skattefriheden for sundhedsforsikringer risikerer at skævvride adgangen til sundhedsydelser til fordel for de ressourcestærke, hvilket kolliderer med, at der skal være lige adgang til sundhedsvæsenet for alle.

FTF er ikke overbevist om, at sundhedssektorens omkostningsproblemer kan løses med øget udbud, heller ikke rammeudbud som formandskabet foreslår det. Der mangler også på sundhedsområdet en egentlig dokumentation for, at udbud reelt reducerer omkostningerne og/eller forbedrer kvaliteten.

Formandskabet foreslår et øremærket sundhedsbidrag til finansieringen af sundhedsudgifterne uden dog at beskrive om det skal fungere som en forhøjelse af skatterne eller som en omlægning. FTF kan se positive muligheder i at der sker omlægninger af brugerbetaling for sundhedsydelser, hvis det samtidig kan gavne de socialt svages brug af sundhedsvæsenet fx tandplejen og øge omfordelingen i samfundet.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Konjunkturvurdering og økonomisk politik

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd er overordnet enig i Formandskabets prognose for væksten. Omvendt frygter AE, at det vil gå værre på arbejdsmarkedet, end Formandskabets forudser. AE er dog enig med Formandskabet i, at beskæftigelsen vil fortsætte med at falde i hvert fald frem til 2011.

AE er ligeledes enig med Formandskabet i, at vækstfaldet skal ses i lyset af den indenlandske efterspørgsel, mens der er positivt vækstbidrag fra udenrigshandlen samt at der kun forventes et ”forkølet opsving”. Formandskabet påpeger indledningsvis, at tilbageslaget i Danmark kom tidligere end i andre lande. AE er enig i, at krisen i høj grad er ”hjemmelavet” bl.a. som følge af ejendomsværdiskattestoppet, som har forstærket konjunkturudsvingene og boligprisudviklingen. Krisen kan ikke kun forklares af udefra kommende faktorer. Ligeledes påpeger Formandskabet, at tilbageslaget i dansk økonomi er kraftigere end i mange andre lande. Behovet for finanspolitisk stimulans i Danmark er således tilsvarende større.

Finanspolitisk stimulans i 2010 og 2011

Konjunktursituationen tilsiger, at der siden Formandskabets forårsrapport er et større behov for offentlige investeringer til at sætte gang i dansk økonomi.

Formandskabet fraviger deres tommelfingerregel om sammenhæng mellem output gab og finanspolitisk stimulans med henvisning til, at den registrerede arbejdsløshed ikke er steget så voldsomt (over det strukturelle niveau), og at de offentlige finanser er forværret markant. AE mener dog, at Formandskabet ser bort fra væsentlige argumenter, bl.a. at den registrerede ledighed undervurderer udviklingen på arbejdsmarkedet, og at der er risiko for, at ledigheden bider sig fast, og vi får permanent afgang fra arbejdsmarkedet og flere langtidsledige.

AE mener, at der er behov for en ambitiøs vækstpakke og er enig med Formandskabet i, at der er behov for at øge de offentlige investeringer i 2010. De seneste nationalregnskabstal har øget dette behov. Formandskabet skriver, at det er afgørende, at der lige så vel som der bør lempes i en krise, skal der strammes i en højkonjunktur. AE er enig, og det er jo præcis sidegevinsten ved at fremrykke offentlige investeringer, at der er en automatisk opstramning og ingen varig belastning af de offentlige finanser og den finanspolitiske holdbarhed. Hertil kommer, at offentlige investeringer er det mest effektive instrument til at skabe private arbejdspladser, og der er et stort vedligeholdelseefterslæb, som uanset konjunktursituationen skal laves. Derfor er der behov for en vækstpakke.

Reformer og behov for ny 2015-plan

2015-planens mål om bl.a. saldo og gældsudvikling er skredet. Det skyldes dels elendige konjunkturer, dels at regeringen gav skattelettelser før valget i 2007 men ikke sikrede finansiering af skattelettelserne.

AE er meget enig med Formandskabet i, at 2015-planen bør være mere konkret omkring, hvordan man når målene om, at 95 % af de unge skal have en ungdomsuddannelse, og 50% skal have en videregående uddannelse i 2015. I hele regeringsperioden er det gået den gale vej. Færre og færre får en ungdomsuddannelse, og de midler, der i Globaliseringspujlen er afsat til at nå målsætningen, bliver ikke brugt. Der er et stort beskæftigelsespotentiale i at nå 95%-målsætningen. AE vurderer, at det vil løfte beskæftigelsen på sigt op mod 40.000 personer, hvis uddannelsesmålene realiseres. Det vil samtidig bidrage positivt til at sikre den finanspolitiske holdbarhed.

AE er endvidere af den opfattelse, at der med hensyn til strukturreformer er andre veje end Formandskabets forslag om forringelser af efterløn og dagpenge, der så sent som i august blev afvist i forbindelse med Arbejdsmarkedskommissionens forslag. Udover beskæftigelses- og finansieringspotentialet ved at nå uddannelsesmålene er der et stort potentiale ved bl.a. hurtigere gennemstrømning igennem uddannelsessystemet. Arbejdsmarkedskommissionen vurderer, at der tabes ca. 90.000 personer via diverse forsinkelser i uddannelsessystemet, når der korrigeres for, at en del studerende arbejder i de perioder, studierne sættes på standby.

Endelig er AE meget enig i, at skattestoppets nominalprincip bør ophæves. Skattestoppet har ifølge Skatteministeriet bevirket en udhuling af ejendomsværdiskatten samt energi-, miljø-, bil-, tobaks- og alkoholafgifter for 21 mia. kr. i 2009, siden skattestoppet blev indført i 2002. I forbindelse med skattereformen fra foråret 2009 forlængede regeringen yderligere skattestoppet til 2019. Fastfrysning af provenuerne i kroner og ører bevirker, at en fortsættelse af skattestoppet til 2019 vil øge tabet til ca. 30 mia. kr. sammenlignet med et forløb, hvor provenuerne følger prisudviklingen. Det er økonomisk set meningsløst at bruge 30 mia.kr. på bl.a. at gøre sundhedsskadeligt og forurenende forbrug billigere samt lette skatten på jord og mursten. Skattestoppet sænker skatten på alt andet end arbejde. Endvidere har især ejendomsværdiskattestoppet bidraget til øget ulighed, og som DØR påpeger, også bidraget til at forstærket konjunkturudsvingene.

Behov for offentlig investeringsplan

AE er enig med Formandskabet i, at en række offentlige investeringer har ”væsentlig indflydelse på produktivitet”, som Formandskabet skriver på side 7. Det vil være meget relevant at få fokus og overblik over vedligeholdelseefterslæbet af offentlige bygninger og anlæg. Det nytter således ikke noget, at vi skubber et renoveringsbehov foran os til fremtidige år/generationer. Nedslidningen af offentlige bygninger og anlæg medregnes ikke i Formandskabet og regeringens beregning af den finanspolitiske holdbarhed. Herved kan finanspolitikken fremstå som holdbar, selvom nulevende generationer reelt afleverer et nedslidt kapitalapparat til kommende generationer. Derfor bør status for det offentlige kapitalapparat være en del af holdbarhedsberegningen.

Skat på realiserede boligkapitalgevinster

AE støtter Formandskabets anbefaling af en ophævelse af ejendomsværdiskattestoppet kombineret med en skat på realiserede boligkapitalgevinster. Dette kan bidrage til en forbedring af den finanspolitiske holdbarhed.

Stigende sundhedsudgifter og finanspolitisk holdbarhed

AE mener, at en central indvending mod de alternative beregninger af den finanspolitiske holdbarhed, hvor der medregnes mervækst i sundhedsudgifterne, er, at nuværende generationer ikke skal finansiere fremtidige generationers efterspørgsel efter øget service udover, hvad den generelle velstandsudvikling og ændringer i befolkningssammensætningen tilsiger. Endvidere har Danmark efter en periode, hvor sundhedsudgifterne ikke fulgte samme udvikling som i sammenlignelige lande, været igennem en periode med indhentning. Når man fremskriver denne historiske indhentning som en generelt fremtidig trend, risikerer man at overvurdere den såkaldte mervækst, der ligger udover, hvad demografi og generel velstandsfremgang tilsiger.

Beregningen af udgiftspresset som følge af sundhedsudgifterne illustrerer dog den pointe, at sundhedsudgifterne kan stige voldsomt fremover og lægge pres på de offentlige finanser, hvis man ikke på en måde får inddæmmet denne usikkerhedsfaktor på samme måde, som man har inddæmmet udgiftspresset fra stigende pensionsudgifter i takt med længere levetid, da man med velfærdsaftalen i 2006 vedtog indeksering af efterløns- og folkepensionsalderen i takt med restlevetiden for 60-årige.

Formandskabet foreslår, at man kan undgå, at fremtidige stigende sundhedsudgifter lægger pres på de offentlige finanser ved at indføre et sundhedsbidrag fra 2010, som justeres årligt op for at følge med den stigende efterspørgsel af bedre sundhed. AE mener, at dette forslag lyder attraktivt, da den fordelingsmæssige profil mellem generationer bliver mindre, end hvis vi vil løse det med eksempelvis arbejdsmarkedsreformer i dag. Dog er der den traditionelle problemstilling med forvriddningstab af øgede skatter. Det er dog ikke nødvendigt at lægge hele skatten på arbejdsindkomst, hvilket kan reducere forvriddningstabet.

Sundhedsforsikringer og brugerbetaling

Formandskabet anbefaler, at skattefriheden for arbejdsgiverbetalte sundhedsforsikringer afskaffes. Dette er AE helt enig i.

Formandskabet anbefaler, at brugerbetalingen af sundhedsydelser spredes ud på flere sundhedsydelser frem for at være koncentreret på enkelte områder. Rammen for brugerbetaling foreslås uændret, således at brugerbetalingen nedsættes på nogle områder og indføres på andre områder. Formandskabet kommer dog ikke med en konkret model for denne omlægning. AE finder det relevant at undersøge mulighederne for omlægninger af brugerbetalingen af sundhedsydelser inden for den nuværende ramme. Det er dog afgørende, at omlægningen ikke har en social slagside, der betyder, at de økonomisk dårligst stillede får begrænset adgang til sundhedsydelser.

Særlig sagkyndig Birgitte Sloth

Konjunkturvurdering

Oplæggets data og beregninger viser klart, at finanskrisen har udløst en alvorlig økonomisk krise i Danmark. Krisegennemslaget er blevet forstærket af meget markante indenlandske efterspørgselsfald, der delvist kan forklares ved tab i forbrugernes pensions- og boligformuer, men som også må henføres til forandrede forventninger udløst af den internationale krise. Pessimisme har afløst optimisme.

Den økonomiske situation er stadig præget af stor usikkerhed, og det er vanskeligt at forudsige den fremtidige produktion og beskæftigelse også på kort sigt. Dansk

økonomi påvirkes i høj grad af internationale konjunkturer via eksporten. Hertil kommer usikkerheden om det indenlandske forbrug, der har stor betydning for den samlede efterspørgsel og dermed produktion. Endelig er der ekstra usikkerhed knyttet til udviklingen i beskæftigelse og arbejdsløshed, fordi det i de senere år vist sig vanskeligt at forklare og dermed forudsige produktivitetsudviklingen, og fordi det stadig ikke er sikkert, i hvor stort omfang ”grænsependling” påvirkes af faldende beskæftigelse.

Uanset usikkerhederne er det klart, at der må forventes stigende arbejdsløshed. Kortsigtet stigning i arbejdsløsheden kan bidrage til at øge den strukturelle ledighed på længere sigt. Det er derfor vigtigt at holde arbejdsløsheden så lav som muligt, især blandt de unge og yngre, der endnu ikke har opnået fast tilknytning til arbejdsmarkedet, og som skal indgå i arbejdsstyrken i lang tid fremover.

Det er glædeligt, at stigningen i arbejdsløsheden blandt 18-24-årige foreløbigt er begrænset, men det er grund til at være særligt opmærksom på denne gruppe. En formodentlig stigende andel er beskæftiget i forskellige former for aktiverings- og uddannelses tilbud, og det er ikke givet, at dette er tilstrækkelig til at skabe varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Særligt bekymrende er det, at den andel af de unge der gennemfører en ungdomsuddannelse, ikke stiger og fortsat ligger langt under målsætningen om 95 %. Det er vigtigt at undersøge effekterne af de tilbud, der gives til de 18-24-årige, og at tilbud løbende udvikles og forbedres. Også set i lyset af erfaringerne fra Hurtigt i gang 2, der antyder, at intensive kontaktforløb kan være mere effektive end aktivering.

Det er bekymrende, at arbejdsløsheden stiger forholdsvis meget for de 25-29-årige. Denne gruppe omfatter mange nyuddannede med begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet. Hvis nyuddannede ikke kommer i beskæftigelse hurtigt efter uddannelsesafslutningen, kan det være vanskeligt overhovedet at opnå beskæftigelse inden for uddannelsens kompetenceområde. Herved tabes uddannelsesinvesteringer, og den strukturelle ledighed kan øges.

For at holde arbejdsløsheden så lav som muligt og herved begrænse de langsigtede effekter, er der i den nuværende situation brug for en finanspolitisk ekspansion af mindst samme størrelse som anbefalet af formandskabet.

Skattelettelser og andre tiltag der virker via det private forbrug, må for tiden forventes mindre effektive. Frigivelsen af SP-opsparinger har endnu ikke haft mærkbar effekt på forbruget, ligesom nettoeffekten af renoveringspuljen forekommer begrænset. Tilsvarende kan man være bekymret for, om der vil være nogen synderlig effekt af de betydelige skattelettelser fra 2010, som følger af skattereformen. Der er risiko for, at indkomst- og formueforøgelse opspares for herefter at blive forbrugt

på et senere tidspunkt, eksempelvis i en opgangsperiode med stigende aktivitet og inflation, hvor forbrugsstigning ikke er hensigtsmæssig.

En finanspolitisk ekspansion skal derfor primært ske i form ved offentligt forbrug og investeringer. Det er vigtigt, at det er midlertidige tiltag, der hurtigt kan afvikles, når konjunktursituationen ændrer sig. Kommuneaftalerne og erfaringerne fra 2009 viser, at det er muligt med kort varsel at iværksætte og gennemføre renoverings- og nybygningsarbejde i betydeligt omfang, blandt andet fordi der er store renoverings- efterslæb. Fremrykning af sådanne tiltag er et velegnet instrument i den nuværende konjunktursituation, også fordi beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren er meget lav. Tilsvarende kan investeringer i energibesparende foranstaltninger og i uddannelse i form af eksempelvis øget optag på udvalgte uddannelser være hensigtsmæssige tiltag. Til gengæld er det næppe i praksis muligt at følge formandskabets forslag om en offentlig investeringsplan med store projekter, der kan igangsættes eller afvente efter konjunktursituationen. Det tager lang tid at projektere og beslutte store projekter, og det kan ikke gøres, før det vides, at og hvornår et projekt skal sættes i gang. Store investeringsprojekter er derfor ikke særligt egnede til konjunkturregulering.

Som fremhævet af formandskabet vil den ekspansive finanspolitik der blev ført under højkonjunktoren kombineret med den finanspolitik der skal føres i nu, give betydelige udfordringer for fremtidig finanspolitik. Det er nødvendigt med en ny mellemfristet plan og omfattende strukturreformer på arbejdsmarkedet, så den finanspolitiske holdbarhed sikres, og forbrugere, investorer og finansielle markeder kan have tillid til dansk økonomi. Der er også brug for reformer af boligfinansiering og -beskatning, der stabiliserer boligpriserne, og gør økonomien mere robust overfor konjunkturpåvirkninger.

Af hensyn til konkurrenceevnen er det – afhængigt af udviklingen i produktiviteten – nødvendigt med lave eller meget lave lønstigninger i den nærmeste fremtid. Også af den grund er det uheldigt, at skattereformens skattelettelser allerede træder i kraft ved årsskiftet, og dermed ikke vil kunne opfattes om kompensation for løntilbageholdenhed ved kommende overenskomstforhandlinger.

Sundhed

Oplægget præsenterer en vigtig og grundig analyse af udviklingen i de offentlige udgifter til sundhed, og de betydelige udfordringer dette område vil give i fremtiden. Analysen viser et stort pres for stigende offentlige udgifter, og at sundhedsområdet må forventes at lægge beslag på en større del af BNP i fremtiden. Det skyldes primært alderssammensætningen, hvor store fødselsårgange i de kommende år når aldre, der har højt forbrug af sundheds- og plejeydelser. Udviklingen forstærkes af en tendens til at forbruget af sundhedsydelser vokser hurtigere end indkomsten. Det

skyldes den teknologiske udvikling, der løbende introducerer nye behandlingsmetoder, at sundhed har karakter af et luksusgode, og at produktivitetshastigheden på sundheds- og især plejeområdet er lavere end den generelle produktivitetshastighed. Omvendt viser analyserne, at stigende middellevetid ikke i sig selv øger sundhedsudgifterne, da der er tale om "sund aldring".

Når forbruget af sundhedsydelser i fremtiden skal udgøre en større del af BNP, må det finansieres via et mindre forbrug af noget andet. Samtidig bliver det stadig vigtigere, at sundhedssektoren tilrettelægges så effektivt som muligt. Formandskabets forslag om i højere grad at benytte udbud er et godt skridt i denne retning. Specielt bør reglerne om det udvidede frie sygehusvalg ændres, således at det kan kombineres med rammeudbud, og der dermed alene garanteres behandling hos en leverandør med kontakt.

Diskussionsoplægget gør ikke op med den grundlæggende præmis, at der skal være let og lige adgang til sundhedsydelser for alle. Det er uheldigt, da denne præmis er umulig at opfylde, i hvert fald hvis den omfatter enhver tænkelig ydelse. Efterspørgslen efter sundhedsydelser må i praksis forventes at være nærmest ubegrænset. Der er da heller ikke let og lige adgang til sundhedsydelser i Danmark.

Analyserne viser faktisk, at offentlig finansiering af sundhedsydelser på flere områder er tilrettelagt, så ressourcestærke borgere har relativt lettere adgang til offentlige tilbud. Det er u hensigtsmæssigt, når ressourcerne er begrænsede, og der er en lighedsmålsætning. Det er især højtuddannede af dansk herkomst med ægtefæller og høje indkomster, der benytter det udvidede frie sygehusvalg. Muligheden for skattefrie sundhedsforsikringer gælder alene udvalgte, relativt privilegerede grupper blandt beskæftigede. Sundhedsforsikringer kan på nogle områder aflaste den offentlige sektor ved for eksempel at finansiere operationer, der ellers ville skulle dækkes af offentlige midler, men private forsikringer dækker typisk også ydelser som andre befolkningsgrupper er afskåret fra at få subsidieret, som eksempelvis fysioterapi, psykologbehandling, og ikke-henvist speciallægebehandling. Behandlingsgarantierne og det udvidede frie sygehusvalg gælder kun, når der foreligger en lægehenvi sning til et sygehus, henholdsvis en diagnose. Det betyder, at borgere der hurtigt kan få en henvisning og eventuelle nødvendige forundersøgelser, kan forkorte ventetiden til offentlig finansieret behandling mere end andre. Det gælder som nævnt i diskussionsoplægget patienter, der selv (eventuelt via en forsikring) kan betale for eksempelvis en røntgenundersøgelse. Det gælder imidlertid også i forbindelse med henvisning via praktiserede speciallæger, hvor der kan være betydelig ventetid for henviste patienter, mens selvbetalende eller forsikringsdækkede patienter umiddelbart kan komme til. Dette kan forkorte ventetiden fra symptom til offentlig finansieret operation med mange måneder for dem, der har en forsikring eller betaler selv, og som kender systemet.

Princippet om let og lige adgang for alle må erstattes af noget andet, eksempelvis et princip om en basis sundhedsydelse til alle, hvor det er muligt at tilkøbe ydelser.

Formandskabet foreslår, at brugerbetaling på sundhedsydelser spredes ud på flere enheder ”for at mindske den forvridende virkning på forbruget af sundhedsydelser”. Det er ikke helt klart, hvad der menes. At borgere med høj indkomst har højere udgifter til tandbehandling end andre, er ikke udtryk for forvridning. Man vil på samme måde kunne påvise, at borgere med høj indkomst har højere udgifter til briller eller beklædning end andre. Men det almindelige gratisprincip for sundhedsydelser (inklusive eksempelvis andre personlige hjælpemidler end briller) giver forvridning i form af et overforbrug og/eller administrative omkostninger til visitation. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at indføre brugerbetaling til at regulere efterspørgslen efter flere sundheds- og plejeydelser. Det er svært at se økonomiske argumenter for at den samlede brugerbetaling ikke kan stige. Netop når de samlede sundheds- og plejeudgifter er stigende, er det vigtigt at være opmærksom på brugerbetaling, der på samme tid kan regulere efterspørgslen og bidrage til finansieringen.

Generelt er der behov for en gennemgang af finansieringen af sundheds- og plejeområdet for at sikre, at virksomheder, myndigheder og borgere har hensigtsmæssige incitamenter, og at skattefinansieringen bliver mindst mulig. Diskussionsoplægget fokuserer her på sundhedsudgifterne, hvor en nærmere analyse af den kommunale medfinansiering synes påkrævet. Tilsvarende er der behov for en analyse af udbud og finansiering på plejeområdet, hvor mulighederne for brugerbetaling næppe er udtømt, og hvor det nuværende system forekommer at give visse perverse incitamenter, således at det eksempelvis kan betale sig at udstyre plejeboliger med køkkener, der ikke bruges.

Særlig sagkyndig Torben M. Andersen

Rapporten tegner et dystert billede af konsekvenserne af finanskrisen for dansk økonomi. I prognosen forventes en gradvis opgang i væksten i produktionen, om end det underliggende vækstpotentiale er begrænset af demografiske forhold og en forventet moderat produktivitetsvækst. Faldet i beskæftigelsen vil fortsætte, og ledigheden vil stige frem til 2011. På den baggrund anbefales en yderligere finanspolitisk ekspansion. En sådan ekspansion kan modvirke stigningen i ledigheden, og vil ikke umiddelbart stride mod mere langsigtede hensyn til finanspolitikens holdbarhed. Rapporten giver en god og nuanceret diskussion af den aktuelle situation for dansk økonomi.

Det er et centralt aspekt i prognosen, at beskæftigelsen vil forsætte med at falde, mens produktionen efterhånden stabiliseres og vokser derefter moderat. Dette begrundes med, at virksomhederne hidtil har ”hoardet” arbejdskraft. Mens det er nemt at se argumenter for en sådan hoarding i perioden med pres på arbejdsmarkedet forud for den finansielle krise, er det sværere at se argumenterne for en betydelig hoarding mere end et år inde i krisen. Dette gælder især, når man tager de lempelige regler for afskedigelse, det finansielle pres på mange virksomheder, og de udbredte pessimistiske forventninger i betragtning. Er et sådant tilpasningsmønster for beskæftigelsen konsistent med de historiske erfaringer for beskæftigelsens respons til ændringer i aktiviteten?

En aktuell udfordring er at undgå, at stigningen i ledigheden omsætter sig i en stigning i langtidsledigheden og understøtning fra arbejdsmarkedet. Dette angives også som hovedmotivationen for en ekspansiv finanspolitik. Konkret foreslås der fremrykning af offentlige investeringsaktiviteter. Der kan imidlertid være grund til at diskutere, om en sådan instrumentanvendelse er den mest hensigtsmæssige til at modvirke en stigning i langtidsarbejdsløsheden. Det er ikke umiddelbart klart, at man på denne måde særlig målrettet når grupper med størst risiko for at havne i langtidsledighed. Det høje niveau for jobskabelse og destruktion på det danske arbejdsmarked gør, at en stor del af arbejdsløsheden er kortsigtsledighed. Ledighedsbyrden fordeles således på mange skuldre. Nogle vil imidlertid havne i længere tids ledighed, og denne gruppe nås formodentlig bedre via mere målrettede tiltag i den aktive arbejdsmarkedspolitik. På den baggrund kan der være grund til nærmere at diskutere om særlige karakteristika ved det danske arbejdsmarked gør, at traditionel efterspørgselsstyring ikke er den mest målrettede måde at bekæmpe langtidsledighed.

Desværre undlader rapporten en dybere diskussion af mekanismerne bag langtidsledighed og risikoen for en stigning heri som følge af den generelle ledighedsstigning. Dette er af stor betydning for den økonomiske politik. Såfremt der er stærke persistensskabende mekanismer, kan en ekspansiv politik have væsentlige langsigtede effekter for de offentlige finanser, såfremt det lykkes at mindske marginaliseringen på arbejdsmarkedet. Dette er derfor afgørende for i hvilket omfang en ekspansiv stabiliseringspolitik er i strid med kravene til finanspolitisk holdbarhed eller måske ligefrem bidrager til at løse dette problem.

Det konstateres i rapporten, at det bliver meget vanskeligt at nå 2015 planens målsætninger, og dermed er finanspolitikens holdbarhed ikke sikret. I 2015 planen var de to operationelle mål dels, at offentlige udgifter som andel af BNP ikke skulle overstige 26 ½ % af BNP i 2015 og dels at det strukturelle budgetoverskud skulle ligge i intervallet ¾ til 1 ¾ pct. af BNP. I rapporten diskuteres 2015 planen i vidt omfang ud fra det implicerede mål for gælden. Imidlertid er gælden ikke den centra-

le pejlestok for finanspolitikken, og variationer i gælden i forhold til det planlagte forløb vil naturligt forekomme i kraft af automatiske budgetreaktioner både under gode og dårlige konjunkturer. Mere afgørende er de underliggende strukturelle forhold, og her er der klart sket et skred, der gør det umuligt at nå 2015 planens målsætninger. Rapporten understreger, at dette skaber et stort reformbehov, som ikke må udsættes på grund af den aktuelle krise. Der er en række argumenter for, at effekterne af den aktuelle ekspansive finanspolitik er større såfremt den finanspolitiske holdbarhed er sikret. Det eliminerer risikoen for en stor gældsakkumulation med et deraf følgende behov for opstramninger i den økonomiske politik. Der er således et stort behov for en revision af den underliggende strategi for den økonomiske politik herunder en fastlæggelse af nogle centrale pejlemærker for styringen af den økonomiske politik, og dermed også for at vurdere om politikken er på sporet.

I sundhedskapitlet indgår spørgsmålet om finanspolitisk holdbarhed og udgiftsstyring også som et centralt element, da kombinationen af ændret demografi og ønsker om bedre sundhedstilbud skaber et stort udgiftspres. Kapitlet understreger en manglende konsistens i den økonomiske politik mellem, på den ene side, de overordnede mål knyttet til 2015 planen og skattestoppet som et middel til styring af de offentlige udgifter, og på den anden side, den konkrete udformning af sundhedspolitikken, hvor en overgang fra rammestyrt til en form for efterspørgselsstyring har skabt en udgiftsvækst. I retrospekt er det klart, at en styring af offentlige udgifter primært via et skattestop i en situation med gunstige finanser har givet anledning til et markant skred i den økonomiske politik i forhold til målsætningerne. Dette understreger behovet, ikke alene for en revideret mellemfristet plan, men også for at basere den på nogle operationelle kriterier, der nemt kan observeres og sammenholdes med den faktiske udvikling.

Rapporten argumenterer overbevisende for, at ikke alene demografien, men også kravene til sundhedsvæsenet i fremtiden vil give anledning til et betydeligt udgiftspres. Der foreslås en øremærket sundhedsskat (samme grundlag som bundskatten), som løbende fastsættes, så de forventede udgifter til sundhed er dækket af denne skat. Der er stærke argumenter for den ene del af dette forslag, nemlig, at finansieringen sikres løbende med udgiftsbehovets vækst. På den måde sikres det, at de generationer der vil få glæde af et ændret sundhedstilbud foretager en løbende prioritering af sundhedsområdet.

En øremærket skat rejser imidlertid også andre problemer, som ikke diskuteres dybtgående i kapitlet. Underliggende er argumentet baseret på et krav om fastlæggelse af udgiftsmål, men det er uklart, hvorfor dette kun skal gælde på sundhedsområdet og ikke generelt for den offentlige sektor. Sverige har haft relativt gode erfaringer med et løbende udgiftsloft som grundlag for styring og prioritering af offentlige aktiviteter. En øremærkning rejser også andre problemer i relation til mulighe-

der for omgørelser og reklassificering af aktiviteter, som bør undersøges nærmere, før et sådan forslag gennemføres.

Kapitlet giver en glimrende diskussion og analyse af centrale spørgsmål i relation til sundhedsvæsenets ressourcebehov, som følge af ændret demografi og stigende krav og muligheder for forbedrede sundhedsydelser. Et centralt spørgsmål er omfanget af såkaldt ”sund aldring” og dens betydning for trækket på sundhedsydelser. Den anvendte metode til analyse af dette problem rejser imidlertid en række spørgsmål. En underliggende antagelse synes at være, at sundhedsudgifter ikke påvirker levetiden (overlevelsessandsynligheder) og stigende levetid er eksogen. Endvidere er der antaget, at sandsynligheden for behandling er uafhængig af behandlingsomfanget, hvilket i mange situationer forekommer at være usandsynligt. Analysen ser ikke på en kobling fra sund aldring til arbejdsmarkedsdeltagelse. Umiddelbart må sund aldring have en positiv effekt for arbejdsmarkedsdeltagelsen for ældre aldersgrupper. Vurderes denne effekt at være beskedene, eller vil det kræve særlige politiske tiltage at udløse en sådan effekt?

Det argumenteres side 234, at såkaldt ex ante moral hazard ikke er relevant. Det begrundes med “..., at den enkeltes ubehag ved at blive syg næppe kan opvejes af, at vedkommende ikke selv skal betale for behandlingen”. Dette argument synes at se bort fra betydningen af individuel adfærd for forekomsten og omfanget af en række sygdomme. Endvidere er der særlige problemer ved at indføre private tillægsforsikringer i et universelt skattefinansieret sundhedssystem, da det offentlige her står som ”provider of last resort”. Problemer knyttet til fejldiagnosticering, fejlbehandling, efterfølgende komplikationer osv. falder på det offentlige, hvilket skaber nogle særlige incitamentsproblemer i forhold til private tillægsordninger.

Sundhedssystemer baseret på finansiering via beskatning eller private forsikringer sammenlignes. Det argumenteres for, at forvriddingerne skabt af de to systemer må anses for at være tilnærmelsesvis ens (side 290). Denne sammenligning er mere kompliceret end teksten giver indtryk af. En standard forsikringskontrakt vil have en given præmie, og derfor ikke på marginalen udløse nogen forvridning af f.eks. arbejdsincitamentene på samme måde som en indkomstskat. I praksis er obligatoriske forsikringsordninger tilrettelagt med indkomstafhængige præmier, men dels forekommer de sjældent med marginale præmiestigninger svarende til marginalskatter, og dels er der ofte en øvre grænse for præmiebetalingen (marginalpræmie lig nul). En privat ordning vil derfor i praksis typisk have mindre forvridningseffekter, men til gengæld også mindre omfordeling end et skattefinansieret system. Imidlertid indeholder det offentlige system også en forsikring mod indkomstbortfald ved sygdom – som i mange tilfælde er en ligeså vigtigt økonomiske konsekvens, som de direkte omkostninger til behandling – og her giver indkomstbeskatningen i sam-

menhæng med det sociale sikkerhedsnet en bedre indkomstforsikring end den forsikringsbaserede model.

Særlig sagkyndig Nina Smith

Konjunkturkapitlet

Formandskabet tegner et relativt dystert billede af konjunkturudviklingen i dansk økonomi, hvor der efter et meget drastisk dyk i BNP kun forventes en relativt svag vækst i de kommende år. Danmark forventes således at komme langsommere ud af krisen end en del nabolande. En del af begrundelsen er, at ubalancerne i dansk økonomi har været ganske store, bl.a. som følge af en uheldig konjunkturmedløbende finanspolitik i de foregående år. Hertil kommer store ubalancer på boligmarkedet forårsaget bl.a. af skattestop-politikken, som ud fra økonomiske hensyn har haft meget uheldige indvirkninger på dansk økonomi. Formandskabets vurderinger af konjunktursituationen deles. Det samme gælder anbefalingerne om hurtigst muligt at få genskabt en mere langtidsholdbar boligbeskatning, så snart det er muligt ud fra hensyn til den aktuelle situation på boligmarkedet.

Produktiviteten i dansk økonomi er faldet dramatisk i det seneste år, hvilket naturligvis bl.a. skyldes helt traditionel konjunkturvariation og 'labour hoarding' som resultat af et uventet brat og stort fald i efterspørgslen. Men produktivitsudviklingen i Danmark har i en længere årrække været svag, ligesom det er tilfældet for en del andre europæiske lande, og lavere end i USA og væsentlige lande uden for Europa. Kapitlet indeholder en diskussion af produktivitsudviklingen med fokus på K/L-forhold, inddragelse af arbejdsmarkedets marginalgrupper og konjunkturudviklingen. Dette forklarer imidlertid næppe den underliggende langsigtede svage udvikling i produktiviteten set i et internationalt perspektiv. Forskelle i uddannelses-systemer samt forskning og innovation inddrages i stigende grad som forklarende for, hvordan den langsigtede produktivitet udvikler sig. Med de store udfordringer dansk økonomi står over for på langt sigt som følge af et faldende arbejdsudbud, er udviklingen i produktivitet en afgørende faktor for velstandsudviklingen og mere dybtgående analyser på dette felt ville være ønskværdige.

Vismændene anbefaler, at der i 2010 og 2011 føres en yderligere ekspansiv finanspolitik i form af fremrykkede offentlige investeringer i størrelsesordenen 10 mia. kr. Der er ingen tvivl om, at der er gode argumenter for at undgå, at en langvarig lavkonjunktur medfører tab af human capital som følge af en permanent høj ledighed, der marginaliserer kernetropper på arbejdsmarkedet eller nyuddannede, der træder ind på arbejdsmarkedet. Det er også oplagt, at en eventuel yderligere lempelse af finanspolitikken bør være i form af midlertidige lempelser, der ikke genererer en permanent højere forventning blandt borgere til velfærdsstandarder, som vil politisk

vanskeliggøre, at finanspolitikken siden hen strammes tilsvarende, når konjunkturerne tilsiger det. Imidlertid kan det være problematisk, hvis investeringsbegrebet opfattes snævert og fortrinsvis vedrører aktivitetsfremme af byggesektoren for at modvirke et beskæftigelsesfald i den sektor, der før krisen måske havde en uhenigtsmæssig stor andel af beskæftigelsen. Hvis man skal overveje at fremrykke offentlige investeringer, bør de – udover at være midlertidige og fremme langsigtede strukturelle forhold – sigte på at virke bredt i forhold til ledighedsgruppen.

Det er imidlertid ikke uproblematisk i den nuværende situation at lempe finanspolitikken yderligere. De langsigtede udfordringer for dansk økonomi eksisterer fortsat, som også påpeget af Formandskabet, og problemerne er reelt forøget i kraft af den finansielle krise. Forudsætningen for at overveje yderligere lempelser af finanspolitikken bør være, at lempelserne sammenkædes med de stadig mere påtrængende reformer på arbejdsmarkedet, pensionsområdet m.v. som bl.a. er skitseret af forskellige kommissioner gennem de senere år, senest af Arbejdsmarkedskommissionen. Den offensive strategi til at tackle de store udfordringer, som dansk økonomi står overfor, er derfor på kort sigt at tage toppen af ledighedsvæksten med en yderlig finanspolitisk lempelse kædet sammen med gennemførelsen af strukturreformer, der øger det langsigtede arbejdsudbud og den langsigtede finanspolitiske holdbarhed. Den defensive strategi, hvor det fortsat fravælges at gennemføre tilstrækkelige strukturreformer, rummer meget lidt plads for yderligere lempelser af finanspolitikken.

Kapitel II indeholder en relevant analyse af den danske sundhedssektor. Det er godt, at der nu er gjort et grundigt forsøg på at indarbejde realistiske fremskrivninger af sundhedsudgifterne i forbindelse med befolkningens aldring i DREAM-modellen. Det betyder, at modellen fremadrettet må ventes at give et mere retvisende billede af størrelsesordenen af de finansielle udfordringer i fremtiden som følge af aldring. Beregningerne viser, at udfordringen for de offentlige budgetter må ventes at blive større, end hvad der hidtil har været indeholdt i fremskrivninger på DREAM modellen. Det er naturligvis en politisk beslutning, om fremtidens politikere vil vælge at prioritere sundhedsområdet, som fremskrevet i modellen. Men som det fremhæves i kapitlet, må det betragtes som relativt sandsynligt, at fremtidens borgere ikke vil efterspørge færre, men snarere flere sundhedsydelse i takt med stigningen i velstanden, fordi sundhedsydelser må betragtes som et gode med en betydelig indkomstelasticitet. Dette bekræftes af de senere årtiers udvikling i stort set alle OECD-lande. Det er derfor meget velkomment, at der gøres forsøg på at foretage realistiske fremskrivninger af de prioriteringsudfordringer for den offentlige sektor, som er nødvendige at forholde sig til i fremtiden.

Kapitel II diskuterer også finansieringen og produktionen af sundhedsydelser, og kapitlet ender op med enkelte politik anbefalinger. Man kunne måske savne en lidt

mere grundig analyse på dette felt, eventuelt med en mere overordnet diskussion af, om det overhovedet er den optimale struktur, der nu er gældende med stat, regioner og kommuner. Ville det eksempelvis indebære fordelings- og efficiensmæssige fordele med en anden struktur, f.eks. at regioners opgaver blev varetaget af staten? Det er selvsagt meget vanskelige analyser, men en mere systematisk gennemgang af systemer i andre lande kunne måske have været oplysende. Forslaget om at indføre en sundhedsskat for at synliggøre de løbende udgifter til sundhedsvæsenet, robustgøre finansieringen af sundhedsvæsenet og undgå, at der på forhånd skal opspares en stor formue til at klare fremtidens aldringsudfordringer er grundlæggende sympatisk, selvom man skal være varsom om at indføre særskilte formålsbestemte skatter. Formandskabet foreslår en omlægning af brugerbetalingsprincipperne, som i Danmark nærmest kun kan forklares ud fra historiske forhold, men hverken begrundes i fordelings- eller effektivitetsmæssige hensyn. Hvis det var muligt at gennemføre en mere pragmatisk politisk diskussion om brugerbetaling, ville det næppe være vanskeligt at finde betalingsprincipper, der kunne tilgodese både fordelings- og finansieringsmæssige hensyn betydeligt bedre, end det er tilfældet i dag.

Danske Regioner

Sundhed

Danske Regioner finder, at formandskabet har lavet et grundigt og flot arbejde, der kommer hele vejen rundt omkring sundhedsvæsenet, når det handler om de udgiftsmæssige udfordringer, der er på sundhedsområdet i de kommende år. Rapporten viser med al tydelighed, at der er store udfordringer. Selv med antagelser om høj produktivitet og sund aldring vil der være en stor vækst i sundhedsudgifterne, og heraf et følgende finansieringsmæssigt behov.

Endvidere bekræfter rapporten, at udfordringerne med den fremtidige udgiftsvækst på sundhedsområdet er anderledes end udgiftsvæksten på andre velfærdsområder. Derfor er det også nyttigt, at rapporten belyser udgiftsdriverne og får kvalificeret, hvordan sund aldring, og den forlængede levetid påvirker sundhedsudgifterne. Antagelserne for udgiftsudviklingen og den finansielle holdbarhed er dog meget skarpe.

For det første forudsætter formandskabet, at væksten i de fremtidige sundhedsudgifter vil svare til udviklingen de sidste femten år, hvilket er noget mindre end den vækst, der har været i sundhedsudgifterne de sidste 10 år, og væsentligt mindre end den vækst, der har været i sundhedsudgifterne de sidste fem år. I lyset af rapporten øvrige analyser omkring den fremtidige efterspørgsel, som følge af den demografiske og teknologisk udvikling, samt højere indkomst finder Danske Regioner, at dette er en meget konservativ vurdering af væksten i sundhedsudgifterne.

For det andet er den finansielle holdbarhed udarbejdet under antagelse af en årlig produktivitetstigning i sundhedsvæsenet på 2 procent. Hvilket forudsætter en højere produktivitetstigning, end den der hidtil har været, og som minimum kræver et tidssvarende og moderne kapitalapparat, samt arbejdskraft.

Formandskabets konklusioner om, at sundhedsvæsenet i sig selv ikke bliver mere effektivt af at blive forsikringsbaseret, men endog mere bureaukratisk, bekræfter, at det hensigtsmæssige i, at det danske sundhedsvæsen også i fremtiden er et offentligt integreret sundhedsvæsen. Og med sundhedsvæsenets centrale rolle i velfærdssammenfundet det vigtigt, at den demokratiske forankring fremover bliver bibeholdt.

Den nuværende og fremtidige udgiftsvækst betyder, at en effektiv udnyttelse af ressourcerne er helt essentiel, og understreger, at der er brug for, at der ændres i de nuværende ramme- og styringsvilkår for at forbedre mulighederne for at håndtere de udgiftsmæssige og finansielle udfordringer. Derfor er Danske Regioner enig med formandskabet i, at en af måderne til at sikre en effektiv ressourceudnyttelse er stort råderum i tilrettelæggelse af sundhedstilbuddene, også når det handler om de private sygehuse.

Formandskabets forslag om større anvendelse af rammeudbud giver god mening. Regionerne har allerede positive erfaringer med eksterne og interne udbud, og en bedre balancering mellem frit valg og konkurrence kan være med til at sikre billigere sundhedstilbud. Det er dog vigtigt at huske på, at udbud og det udvidede frie valg kun vedrører få patienter, som rapporten også påpeger. Endvidere er det vigtigt at være opmærksom på, at kvaliteten skal sikres. Hvis al planlagt kirurgi foregår uden for de offentlige sygehuse, så fjernes grundlaget for, at det offentlige sundhedsvæsen kan levere en høj kvalitet, når samme eller lignende operation skal gøres akut. Rutine og specialisering hænger jo til en vis grad sammen.

Derimod ser vi med skepsis på formandskabets forslag om at ændre den kommunale medfinansiering, da det kan føre til en øget bureaukratisering. Det kunne desuden være hensigtsmæssigt med en evaluering af den kommunale medfinansiering, og hvilke effekter, der har været siden indførelsen i 2007 før der sker store ændringer på dette område. Herudover bør der suppleres med en belysning af incitamenterne på sundhedsområdet ud fra et regionalt perspektiv.

Formandskabet har stillet forslag om at ændre fordelingen af brugerbetalingen i sundhedsvæsenet, det er et forslag, som Danske Regioner tager til efterretning.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse finder, at formandskabet har udarbejdet en god og interessant analyse af de fremtidige udfordringer på sundhedsområdet.

Analysen illustrerer, at der knytter sig en række udfordringer på sundhedsområdet bl.a. som følge af befolkningsaldringen og efterspørgsel efter flere behandlinger.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse finder, at disse udfordringer understreger væsentligheden af, at der også fremadrettet holdes et klart fokus på at understøtte en stadig mere effektiv anvendelse af de samlede ressourcer i sundhedsvæsenet.

Formandskabet foreslår blandt andet, at der sker en styrkelse og målretning af den kommunale medfinansiering. En styrkelse af den kommunale medfinansieringsordning via en øget aktivitetsafhængig medfinansiering kan øge kommunernes fokus på deres borgeres brug af sundhedsydelser og understøtte en mere effektiv anvendelse af ressourcerne i sundhedsvæsenet, f.eks. ved at forebygge unødige indlæggelser. Det bemærkes i den forbindelse, at det indgår i regeringens "*Sundhedspakke 2009*", at der vil ske en ændring af den kommunale medfinansieringsordning i form af en forøgelse af den aktivitetsafhængige medfinansiering og en modsvarende reduktion af det kommunale grundbidrag.

Formandskabet foreslår derudover blandt andet, at der indføres et øremærket sundhedsbidrag, der har samme grundlag som den statslige bundskat, og som fastsættes således, at det forventede provenu nøjagtigt modsvarer de offentlige sundhedsudgifter. Dette vil efter ministeriets opfattelse ikke understøtte en effektiv styring af sundhedsudgifterne, hvis der etableres en finansieringsmekanisme, der sikrer en automatisk skattestigning ved stigende udgifter.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse skal endvidere anføre, at det ikke er retvisende, når formandskabet i kapitel II.8 (s. 286) anfører, at "*Som nævnt begrænser fritvalgsordningerne i dag regionernes mulighed for at sætte behandlinger i udbud.*"

Det kan i den sammenhæng bemærkes, at der ikke i gældende lovgivning er noget, der forhindrer regionerne i at anvende udbud og dermed i at konkurrenceudsætte sygehusydelser generelt.

Regionerne har hidtil kun i ganske begrænset omfang gjort brug af mulighederne for at konkurrenceudsætte sundhedsydelser. En øget brug af udbud generelt er således bl.a. fremhævet i aftalen mellem regeringen og Danske Regioner af 1. april 2009 om tilrettelæggelsen af samarbejdet med de private sygehuse. Endvidere fremgår det af

regeringens "Sundhedspakke 2009", at *"Regeringen vil for yderligere at fremme fair konkurrence opfordre regionerne til i højere grad at gøre brug af udbud på strategisk udvalgte sygehusydelser"*.

Sammenfattende finder ministeriet, at spørgsmålet om konkurrenceudsættelse på sundhedsområdet kunne have været belyst bedre i rapporten.